

З усёй краіны

Нашэсьце пацукоў

Сапраўднае пацуучынае нашэсьце пагражае Баранавічам. Гэтыя стварэнні ўсё часцей залязьць у кватэры жыхароў. Замест патрэбных 36 съмечцевозаў у Баранавічах маюцца толькі 18, а працу ў штодня толькі 2—3. Съмечцы і бруд па пары дзён гніе ў кантэйнерах калія дамоў, адсюль і пацуки.

Руслан Равяка, Баранавічы

Кісяля арыштавалі

У ноч на 6 ліпеня ў менскім трамлейбусным депо № 5 затрымалі актыўіста Маладога фронту з Горадні Валерку Кісялю. Разам зь некалькімі маладымі людзьмі, якім удалося збегчы, ён з дапамогай трафарэту наносіў на трамлейбусы надпісы «Жыве вольная Беларусь!» Хлопца звінавацілі ў дробным хуліганстве і пакаралі штрафам у памеры 2 тыс. рублёў. Хлопец прыхеаў у Менск у школку і захацеў паказаць менчукам, як Горадня ўмее змагацца.

Паводле інфармацыі БАРЦ

У Наваполацку скралі макарону

У Наваполацкі гарадзел міліцы звярнуўся старшыня касцёльнай парафіяльнай рады: з драўлянай прыбудовы ў яго ўкралі скрыні з гуманітарнай дапамогай — вітамінамі і прадуктамі харчаванья. Нехта прости аддзёр дошкі ад съяніны і залез у сярэдзіну.

Андрэй Аляксандраў, Наваполацак

Без заробку праца ваць ня хочуць

Рабочыя завода «Магілёўтрансмаш» правялі стыхійныя страйкі. Гэта быў заробкавы страйк. А лепей сказаць, беззрабковы. Амаль паўдня людзі на заводзе не пачыналі працы. Калі незадаволены і шматгалосны наўп дасягнуў амаль тысячи чалавек, сход ператварыўся ў мітынг, дзе людзі патрабавалі аднаго — зарплаты. Да працоўных павыходзілі ўсе намеснікі дырэктара, каб заклікаць «слакайна праца валь», а дырэкцыя ўсё вырашыць». Ды толькі людзі разыходзіцца не згаджаліся. У канцы дня, спужанае кіраўніцтва ўсё ж здоледа знайсці гроши, каб расплацицца.

Сымон Глазштэйн

Не змагайся са Свабоднымі прафсаюзамі

У Магілёве судзяць колішняга дырэктара, якога зняў з працы... Свабодны прафсаюз. Цэнтральныя раённы суд Магілёва распачаў працэс супраць былога дырэктора завода «Зеніт» Васіля Асіпенкі. Іго абвінавачаюць у крадзяжках і злоджыванні службовым становішчам. Але праславіўся той дырэктар сваім упартым супрацьстаяннем з Свабоднымі прафсаюзамі. Працоўная салідарнасць і мужнасць зрабілі спрашу.

Сымон Глазштэйн

У Цімкавічах Леніна памылі

Беспрэцэнтная гісторыя адбылася ў мястэчку Цімкавічы, што на Капыльшчыне. Там людзям не аддавалі заробку, пачынаючы з сакавіка. Дык нехта прыдумаў у пратэст скрасыці бюст Леніна, а потым скінуць у канаву. Рэч у тым, што ўсё гэта адбывалася перад 24 чэрвенем, калі мусілі съвяткаваць дзень нараджання Кузьмы Чорнага. Чалавека, як скраў помнік, не знайшлі. А жыхары Цімкавічаў ужо ведаюць — каб атрымаць гроши, трэба памыць Леніна ў канаве.

Сяргак Насевіч

НАША НІВА

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у панядзелкі. №28 (185) 10 ЛІПЕНЯ 2000 г.

ЧАЛАВЕК — СКУЛЬПТАР

Гутарка з айцом Янам Шуткевічам

Здымак Анатоля Клечука

Памятаю адну калядную ніч. Са сваімі роднымі і сябрамі мы пайшли ў беларускі касцёл Святога Барталямэя, што ў Вільні, на Зарэччы. Гэта была першая калядная імша ў ім, першая пасля 1946 году, калі ў апошні раз тут служыў ксёндз Адам Станкевіч — перад сваёй высылкаю ў Расею, адкуль, з ГУЛАГу, ён ужо не вярнуўся. З таго часу касцёл быў замкнуты й закінуты. І вось у Вільні зноў беларускія Каляды — у сваім касцёле...

Тускна съвяціла пара ляманак без абажураў, яны звісалі праста на дратах. Аўтар, вялікі кавалах дыхты, зачагнуты драпіроўкамі, асьвяціла колькі съвечак. Падлога праламаная, закіданая старым ліналеўмам.

Столі німа наогул. Сыцены ў рыхтаваньнях. Халодна й няутульна. Купка людзей шчыльна пастала ля самай катэдры, зь якой прамаўляў ксёндз, айцец Ян. Ён вітаў тых, хто прыйшоў на беларускую ймушу менавіта сюды. Бо й Хрыстос нарадзіўся ў бедным убогім хляве, а не ў палацы. І першыя прыйшлі да яго прости паствуhi. Яшчэ ксёндз згадваў высакародны

ўчынак арцбіскупа Парыжа, які, едучы ў катэдру на съвяточную калядную літургію, пабачыў мноства агнёў пад пасыкі маставі. Ён прыпыніўся ў пайшоў пад мост, дзе сотні бедакоў на свой лад рыхтаваліся да Божага Нараджэння. І застаўся там зь імі. У жабракоў было неверагоднае захапленне, пакуль паліцыя збівалася з ног, шукаючы прымаса Францы... А яшчэ айцец Ян згадаў бядотную

Беларусь, пакінутую й разгубленую, у якой не стае волі, каб стаць на ногі, і гонару, каб быць сабою...

А неўзабаве адбылося і ўрачыстасе адкрыццё касцёлу Святога Барталямэя. Было бацьката народу, бікуп, арцыбіскуп.

Шматлікі і ўрачыстыя вітаны беларусам, што атрымалі, нарашце, сваю съвятыню, праз паўстагодзьдзя чаканьня... Касцёл меў ужо зусім іншы выгляд. Тут ўсё было хораша й чыста. Сыціла, але густоўна. Звязла бельлю навюткая столъ, пералівалася толькі пакладзеная падлога. Айцец Ян Шуткевіч не хаваў свайго задавальнення. З аптымізмам заклікаў беларусаў маліца ў роднай мове...

Айцец Ян добра вядомы ў Беларусі. Аднаго разу, зусім выпадкова, заблукаўшы ў беларускіх дарогах, я завітаў у маленькую лясную вёсачку Ігнацішкі, пад Лынтупамі.

Працяг на старонцы 6

АПАЗЫЦЫЯ ВЫЙГРАЛА Ў ЛУКАШЕНКІ БЭРЛІН

Учора ў Віленскім аэрапорце па дарозе з Бэрліну ў Менск лідэр ВНФ Вінцук Вячорка даў інтарвю нашай газэце.

Раней беларускія незалежніцкія палітыкі на часта ездзілі да палітыкаў Нямеччыны, і вось цяпер...

— Сапраўды. Дагэтуль так складалася, што менавіта ў ЗША мы знаходзілі больш разумення нашых клопатаў і былі часцей туды запрашаныя. Зрэшты, і рэакцыя амэрыканскага боку на беларускія падзеі была дастаткова выразна сформуляваная. Вось чаму было важна, нарэшце, даважна заняцца ўсходнейскай палітыкай.

Ініцыятыва візыту належала менскай групе АБСЭ. Запрошаныя мы былі федэральнымі міністэрствамі замежных спраў Нямеччыны. І была пазная перадгісторыя. Рэч у тым, што напачатку меркавалася сформаваць агульную дэлегацыю з удзелам апазыціі і таварышаў Пасахава, Красуцкага й Якубовіча. Таму мне давялося зрабіць пэўныя заходы, напісаць ліст, пад якім паставілі свае подпісы мае калегі, аб фармаваны дэзвюю асобынных дэлегацыяў. Натуральная, нашай мэтай у Бэрліне быў клопат пра незалежную Беларускую дзяржаву й пра наўмальнулюю людзкую пэрспэктыву для наўшых людзей.

Сустрэчы былі на высокім узроўні. Былы федэральны міністэр Карл Дытэр Шпрангер, гэта дэпутат ад ХДС і намеснік старшыні замежнапалітычнага камітэту Бундэстагу, шраг іншых дэпутатаў ад усіх асноўных фракцый сустракаліся з намі. У тым ліку Вольфганг Бэрэнт, гэта галава нямецкай дэлегацыі на парламэнцкай асамблі Рады Эўропы. А ў міністэрстве замежных спраў нас вітаў і меў з намі перамовы спадар Клаус Шарыот, палітычны дырэктар Федэральнага міністэрства.

Працяг на старонцы 3

ТРАПНАЕ СЛОВА «ДРЭМАКІ»

Доўга шукаў нагоды, каб выкарыстаць гэтае файнае дыялектичнае слова, якое аднойчы пачуў ад палешчука з Давыд-Гарадзку. Так ён у гаворцы называў сваіх землякоў, якім увесе час спрабуе давесці, што цяперашнія ўлада іх напрости дурыцы, а землякі як землякі — ўсё даглядаюць быдла, шчыруюць на полі ды маўчыць.

Потым падумаў — а што тут шукаць, нагодаў у май горадзе, на май зямлі — што ў дурні маҳоркі.

Абласныя ўлады цяпер пастанавілі, каб калгаснае кіраўніцтва штодня кантраліравала колькасць сена, якое калгаснікі ў вольны ад працы ў калгасе час нарыхтоўваюць дзеля патрэбай. А жыхары Цімкавічаў ужо ведаюць — каб атрымаць гроши, трэба памыць Леніна ў канаве.

калгасніка? «Едзе, едзе пра дразьвёрстка, ужо вёска блізка...» Ніхто ў вёсках нават не звярнуў на гэта ўвагі — вельмі ўжо прызычайтіся да ўсялякіх кантроляў. Дрэмакі? Ну дык гэта ж калгаснікі, скажаце, толькі БТ і глядзяць, а вось бы, да прыкладу, бізнесменай узяць. Калі ласка.

Ад пачатку ліпеня для прадпрымальнікаў аплата за месца на цэнтральным кіраўніцтве, дзе яны штодня ставяць свае намёты, падвысілася адразу ўдвая — цяпер нешта калішы. Коштам бізнесменаў, якія й так даюць дзяржаве нямала грошей, вырашылі яшчэ рэканструкцыю кірмашу зрабіць. Сярэдняя кляса абруаеца? Не. Дрэмакі? Ну, ізноў скажаце, дык няшмат сярод іх граматных, калі б інші

лігэнцыю ўзяць...

Сустрэў аднаклясьніцу, якая цяпер настаўнічае ў адной з гарадзкіх школаў. Кажа: заробак, нават на дэзве стаўкі мізэрны ды яшчэ і выплочваюць несвасчасова. Пытаюся: а бясплатна сена касіць на калгасныя палеткі з калегамі ўсё адно ездзіце (кожны настаўнік мусіць нарыхтаваць сена 200 кіліяў)? Адказвае: не, што ты, я адкупілася — 5 тысячай заплаціла (ледзь не трапіла заробку), каб адчапіліся! Ад чаго адкупілася і ў како? Хіба ад сваіх не пасрэдных авбязякаў у дзяржавы, якая проста звідзецеца з яе? Думаецце, шмат хто з «перарадавой інтелігэнцыі» — настаўнікаў — абурыўся? Не — косяць альбо плацяць. Дрэмакі?

Аляксей Дзікавіцкі, Пінск

Тыдзень нашага жыцця

у ізгоях

Зынкік апэратор ОРТ Зыміцер Завадзкі, які апошнімі часамі шмат працаў у Pacei. Зусім малады, ён ужо спазнаў усе выгоды журналістскай прафесіі: сядзеў у турме за кампанію з Шараметам, здымай у Чачні. Зынкіненне ў галоўным аэрапорце краіны сярод белага дня — удвая таямнічае. Шарамет вінаваціць Лукашэнку, Замяталін — апазыцыю. Прыйгадваецца, што ў час сваёй адседкі Завадзкі, былы асабісты апэратор Лукашэнкі, пайшоў на супрацоўніцтва з КГБ, за што яго спачатку ўшчуваў Шарамет.

Калі гэта пачатак прэзыдэнцкай кампаніі ў Беларусі, дык брудная ж кампанія намячаецца. Увогуле, цікава, што зынкаюць у Беларусі тыя людзі — палітыкі, бізнесмены, ціпер во журнналісты, што актыўна працаўлі або ў Pacei, або з Pacei.

Гэтае зынкіненне ў любым разе зноў мочна псуе вобраз нашай краіны за мяжою. Для замежнікаў Беларусь — краіна без парадку, дзе зынкаюць людзі, дзе плююць на права чалавека, дзе лузгаюць семкі на вуліцах і дзе можна спакойна пачувацца, толькі калі побач ёсьць міліцыянты (дый то не ўсаіх сътуцьцях). Тыповая неадукаваная кримінальная калюмбія, карацей, дарма што з тысячагадовай традыцыяй хрысьціянства. Мы год за годам замацоўваем свой вобраз краіны-ізгоя, краіны наўнасці і нянявісці.

Так і ўдзельнікаў міжнароднага Літэкспрасу сустракалі на менскім вакзале: пад аховай двух дзясяткаў міліцыянтаў (каб багаж не раскрапі і бамжы не абступілі), у прысутнасці маладых людзей у касыючыках пад гальштучкамі яўна не выпадковага выгляду і пад песьні псеўда-фольк-групы... «Ехаў казак за Дунай, сказаў, дзеўчына, бывай...» Нехта з гэтых балалаечніцаў нават пачягнуў пачівага выгляду патэнцыйных нобэлеўскіх ляўрэатаў танцаваць полечку...

Зьеверскае, паталігічнае забойства французскай сям'і ў Марсэлі беларускім легіянэрам па мянушцы «Вайцюк» зь Ліды (сапраўднае ягонае прозвішча так дакладна і не вядомае — ці то Васілеўскі, ці то Фускалік) таксама скалыхнула Эўропу.

Беларусь дыскрэдытаўца і адышнай постацьцю «саюзнага сакратара» Паўла Барадзіна, ордэр на арышт якога выпісала швейцарская праукратура — хоць бяз гэтай гразі дык мы маглі б. ужо абысьціся, каб мениш лезлі ў абдымкі маскоўскіх варацілаў.

У Віцебску ідзе «Славянскі базар» — павальная п'янка, замаскаваная пад прагляд поспелехай расейскіх майстроў культуры і мастацтва ў насаджэнні расейскай эстэтыкі і густаў у братняй краіне. З Пугачовымі, Шаўчукамі, Чайфамі, Земфірамі і іншымі соладкагалосымі сала-

ўямі юнага і зубастага расейскага «дзяржаўна-манапалістычнага капіталізму». А таксама прагляд дзеяздольнасці нашай ідэялягічнай машины, прадстаўнікі якой — у касыючыках пад гальштучкамі — і Літэкспрес сустракаюць, і для віцебскіх зажынкаў сцэнары пішуць, і вайцюкоў гадуюць, і раманы пішуць, і сена косяць, і калярадзкіх жукоў зьбираюць, а ўсё ніяк не прымусяць Эўропу палюбіць Беларусь.

Такі вобраз нашае краіны падтрымлівае і Аляксандар Лукашэнка, што на сваім улюблёным «Славянскім базары» дазволіў сабе прылюдна ахаяць Біла Клінтану, бясьцільна помысцячы за скасаваныне гандлёвых прэфэрэнцыяў Беларусі. Я, маўляў, дадам Клінтану да ягонай пэнсіі той мільён даляраў, які Беларусь страчавае на адмене спрыяльнага рэжыму гандлю.

Але ж нікая дутая беларуская статыстыка пра паляпшэнне ўзроўню жыцця ў чалавечага развязіцца, якою падманіваюцца міжнародныя арганізацыі, не падмане нас. Матэрыяльнае ўбóstва спаряджае духоўную беднасць, а духоўная нікчомнасць кансарвuje матэрыяльны занядпад. О, заклятае кола беларускай калёнії!

Такія людзі, як тэнісіст Уладзімер Ваўчкоў, што дайшоў да паўфіналу тэніснага Ўімблдонскага турніру, выклікаюць павагу й захапленне: хлопец ня толькі сам зарабляе гроши сабе і сваёй бацькаўшчыне, а й робіць яе слáўна паміж народамі. Ягоны пройгрыш Піту Сампрасу не пазбаўляе нас надзеі, што 22-гадовы Ваўчкоў, сьпісаны з разылікаў дзеля шматлікіх траўмай, яшчэ дабеца перамогі, і не адной. Пагатоў што іншыя нашы суайчыннікі-тэнісісты падтрымліваюць яго маральна. Наталья Зыверава не пакідае тэнісу і трymaeца ў першых дзясятках найлепшых тэнісістак сьвету, маладая Вольга Барабаншчыкаўна пачуваеца на кортах усё больш упэўнена, а зарабляе ўсё больш. На гэтым тыдні яна адкінула прапанову часопіса Playboу звяняцца для яго за 200 тысячаў даляраў. Вядома, што Барабаншчыкаўна прызнані самай сексуальнай тэнісісткай сьвету — на зьмену расейцы Курнікавай.

А ў лясах пануе адвечная краса. Там поўна ягадаў. Чарніцы, як вядома, даспываюць у адзін час зь вішнямі. Пад Берасцем яны ўжо пераходзяць. Пад Віцебскам жа сама пачынаюць. Дарэчы, вядро адборных вішняў у Берасці на станцыі Берасцце-Палескае, куды прыбываюць дызэлі з Украіны, каштуюць 3,5 тысячи рублёў. Прыкладна столькі ж неўзабаве тутака будзе каштаваць і вядро абрыйкосаў.

Б.Т.

Задзінка/REX/PROMEDIA

З усёй краіны

Вылучэнчыне дэлегатаў

Зымітру Салаёву, намесніку старшыні Наваполацкай гарадской Рады БНФ, забаранілі правесці сход-мітынг дзеля вылучэнчыні кандыдатаў на Ўсебеларускі зыезд. А вось Кальварыйскай Рада Маладога Фронту вылучыла ў якасці дэлегата саліст рок-гурта «Мроя» Лявона Вольскага. Лявон Вольскі паабядчы выступіць ад імя маладой Беларусі пры прыняцці Акту Незалежнасці, а аматары N.R.M. атрымалі аўтографы на касетах, фотакартках і майках.

Гішпаніі. Яны б мусілі забраць мясцовых дзяяцей, каб адправіцца зь імі за Піранэі. Але ня могуць гэлага зрабіць, бо гішпанская амбасада не дзе візы. Дыпламаты тлумачаць адмову tym, што аздараўляльная паездка не зъяўляецца дабрачыннай, а візы ня могуць быць у такім выпадку бясплатнымі.

Ціпер гэтымі пытаннямі заняліся ўжо і ў самой Гішпаніі, бо гутарка ідзе пра дзясяткі беларускіх дзетак. Іх там чакаюць таксама дзясяткі сем'яў, дзе юныя беларусы і адпачнучы. З беларускага боку аздараўленне дзяяцей у Гішпаніі ладзіць дзяржава. І кожны раз кампанію суправаджаюць скандалы і нечаканыя неспадзянкі: то дзяржава несвоечасова аплюсвае вылет дзяяця з замежжа, то прымушае бацькоў уносіць свае сродкі. Кажуць, у гэтых раз, «адно месца» каштавала каля 200 даляраў. Добра яшчэ, што гішпанскі бок добры і не разарваў адносінаў з намі.

Сымон Глазштэн

Пад дыктоўку бэзэнэфаўцаў

Месец тыму Баранавіцкая Рада БНФ зъяўрнулася да выканкаму з патрабаваннем заасфальтаваць пераход на вуліцы Тэльмана, адной з цэнтральных, што ля Палескага вакзалу. А вось на вуліцы зъяўліся грэйдэры.

Руслан Равіка, Баранавічы

З рэдакцыйнай пошты

НЯ СУД, А СУДЗІЛНЯ

І вось крышачку распавяду Вам аб дэмакратыі дыялёгу палукашэнкаўску.

Пісаў да Вас аб здарэнні са мною праз асьвятленыне вуліц і іншай на вёсцы, чым нас зараз даймаюць вэртыкальшчыкі.

Адбыўся суд нада мною, і прыпаялі 22 тысячи. Справа — дробязь, ды толькі пустэльна якась пачуваецца. А таму, што людзі не разумеюць ім наўсяцім, што прысуд вынеслі на мене, а ім, бо рабіў я ўсе 23 гады і сувязь, і радзёў дый съяўляло ім. Хадэў, каб лепш было ім і каб хоць крыху ды лепшай была наша доля. Зараз наш люд трусіна-стравусінай натуры съяўляша, ну, як то. Вось так, атрымаў я і съяўляло, і дарогу, і ўсе выгоды. Ба, выгоды маюць цяперачкі ўсе, хто каля рэжымнага карыта тырчыць. Але старым наўсяцім, што іхні Лукашэнка абдзірае дагала іх дзяяцей ды ўнкаў, а потым дасыці ім пачлюні, і рады. Пенсаю нам дае, ды яку! Ну і пайшло, паехала.

Я мог бы і не даводзіць справы да суду, але вырашыў пашукаць прауды ў самым гуманім судзе ў свеце, як і самаў улада зъяе Загадыкам. О, гэта непараўнаныя. Ня суд, а судзілні. Ды чорт зъ ім, з тым судам і гэтым рэжымам. Яны гэта з нас хочуць парабіць рабоў, каб памеш елі ды пілі, каб раҳманымі былі. А ўже дэмакратыя мы Вам дамо. Вось так, да рагажэнкія.

Ды Бог Вам дапамажы. На гэтым усё, да пабачэння.

А вось на выбары ўсё ж трэба ісці, што б там ні было. Трэ імкніцца хоць на кроплю ды вырашыць і тут ад іх штосьці. А там час пакажа.

Пятро Філіповіч, Чамярысы

Я ЗА УДЗЕЛ У ВЫБАРАХ

У апошнім нумары Вашай газэты з новай сілай разгарэлася палеміка наконт удзелу апазыцыйных сілай на выбарах.

Большасць наших апазыцыйнізэрніх схіляеца да наўядзелу ў выбарах. І што рэальнна дзе такі крок? Нічога. Фактычна для Беларусі гэта нульяве рашэнне — працяг падзеньня эканомікі ў яму, занядпад беларускай культуры і г.д. Атрымліваецца, што сама апазыція будзе падтрымліваць Лукашэнку і выконваць яго пляны.

Адзінае выйсьце — удзел у

Гішпанцы добрыя

Ужо амаль тыдзень стаяць у Магілёве некалькі аўтобусаў з

ПАЗЫТЫВЫ

ЗІМОЎКА ЖЫВЁЛАЎ

Некаторыя, мабыць, памятаюць казку з гэткай назвай. Там розныя звыры будуюць сабе дамкі: хто зь пяску-труску, хто яшчэ з чагось. Дык то, шаўноўня, у казцы.

Насамрэц беларусы дзеля сваіх каласаваў звячайна будавалі два памяшканні: у хляве сама рагуля стаіць, а ў пуні захоўваецца яе правінція, пераважна на духмянае сена. То было, паважна, да перамогі каласнага ладу на ўсёй этнічнай тэрыторыі.

Каровай рабілася ўсё болей, бо адбыўся «соцыялістычнай індустрыйлізацыя» сельскай гаспадаркі.

У выніку краявіды напоўніліся лягернага выгляду кароўнікамі і менш брыдкімі, падобнымі да чагосяці касьмінага снажнага вежамі. Незадаважны здадёл сіласныя яміны таксама распаўсюдзіліся. Толькі сляянскі падворкі і фізіялігі каровай за той час не паспелі змяніцца досьць значна.

Каровы, як ім наканавана, любілі траву і сена, а сляяне ўцякалі ў гарады або старэлі і сціпіваліся ад каласнага камуністычнага шчасльца. Таму свае каровы даглядалі сяк-сяк.

так, а да дзяржаўных ставіліся ўсё больш абыякава.

Пасля 1985 году сыштэма разваливаецца, і каровай штогод мене. Апошнімі гадамі сціпіяцца набывае рысы катастрафічнай. Пра якасць кармоў

з кастрычніка 1999 г. да 1 чэрвеня 2000 г. колькасць дзяржаўных каровай скатаўлася з 1245 да 1236 тыс. Не падобна, каб сёлета яна ўзрасла.

Варта ўзгадаць, што ў 1913 годзе ў сучасных межах Беларусі пасьвілася, мычала і зімавала 1610 тыс. каровай. Цяпер маем 1860. Наперадзе зіма. Жыць будзем лепш, чым пры царызме і прыватнай уласніцтві.

Міхал Залескі

ГАДЫ	КОЛЬКАСЦЬ КАРОВАЙ
прыватных	дзяржаўных
1941</td	

ТЭЛЕВІЗАР

выбирах. Як ж гэта лепш рабіць? На маю думку, хай кандыдаты ў дэпутаты рэгіструюцца як незалежныя. Па апошніх выбарах відаць, што ў парламент прыйшли зблышага так званыя «незалежныя» дэпутаты, і гэта не цемрашльства электрарату, а тое, што народ стаміўся ад палітычных ваганьняў улева і ўправа і хоча спакойнага жыцця. Такім самым чынам галасавалі на Лукашэнку — «свайго ў доску» народнага прадстаўніка. Колькасць кандыдатаў ў дэпутаты пры гэтым ад апазыцыі павінна быць максимальнай. Такім чынам яны зможуць адцягнуць галасы ад кандыдатаў ад улады і правесці больш кандыдатаў у другі тур.

I трэба памятаць, што гэты парламент будзе пры гэтым пераходны, як і Вярхоўная Рада 13 скліканыя, вось толькі роля будзе розная — адзін прынёс на сваіх плячох дыктатуру, другі можа прынесці дэмакратию, і тэрмін яго існавання можа быць картоткі.

Пры любых непрадказальных дзеяннях улады ўсе прагрэсіўныя кандыдаты ў дэпутаты на любым этапе падрыхтоўкі выбараў могуць адначасова адмовіцца ад удзелу ў фарсе, тым самым у вачох усяго съвету Лукашэнка ўпадзе чарговы раз, і выбары ня будуць прызнаны дэмакратычнымі краінамі, як і «рэфэрэндум» 1996 году.

Што ж можа зрабіць парламент, калі б у яго прайшла большасць апазыцыйных слаў пры існучай уладзе?

Заканадаўча дэпутаты могуць аформіць незаконнасць правядзення рэфэрэндуму 1996 году, тым самым пакаціць, што Лукашэнка трymае ўладу незаконна. У апазыцыі нарэшце зьявіцца рэальны шанец выйсьці да сродкаў масавай інфармацыі і тлумачыць свою палітыку.

Натураны, такія дзеянні не спадабаюцца Лукашэнку, і ён пойдзе на разгон парламенту, а гэта чарговы раз засвідчыць усяму съвету і беларусам таксама палітыку нашых уладаў. Ну, а галоўная задача гэтага парламенту — гэта адцягванье на сябе ўсёй магутнасці ўлады Лукашэнкі ад будучых прэзыдэнцкіх выбараў. Адначасова дэмакратычныя сілы ў парламенце могуць рэальна вылучыць адзінага кандыдата ў прэзыдэнт Беларусі. Гэта дасыць рэальная шанец перайсьці Беларусі на шлях дэмократы.

А вулічныя акцыі ў нашай рэчайсці мала што даюць, акрамя ўзмечнення існуючай улады, і час апазыцыі займавацца не балбатней, а рэальнай справай.

Яўген Мядзведзеў, Менск

НЕ ЧАПАЙЦЕ ПАЗЫНЯКА

У размове з Юр'ем Хадыкам («НН» №26 (183) ад 26.06.2000) сп.Дынько задаў яму пытанне, якое міна мяне ўразіла: «Няўхад апазыцыі на выбары не нарадвае Вам невяртаньне Пазынняка? Мо апазыцыя таму ўняйдзе на выбары, што ёй звязка ўзручна сядзець у завугольлі, выглядадаць пакутнікам на ўвесі съвет?» Няўжо Вы думаеце, што Зянон Пазынняк знаходзіцца за мяжой, бо яму зручна сядзець у завугольлі, выглядадаць пакутнікам на ўвесі съвет? На маю думку, ягона эміграцыя — гэта крок разумнага чалавека, які жыве дзеля сваёй Башкайшчыны, дзеля Беларусі, бо ўвідзе сабе што б чакала яго зараз на Радзіме. У лепшым выпадку турма, а хутчэй за ўсё лёс Ю.Захаранкі ці В.Ганчара. А Зянон Пазынняк яшчэ вой як спатрэбіца нашай Радзіме і беларусам. I ён гэта добра разумее...

Мне здаецца, сп.Дынько, што парыноўчай зручнасць завугольля з эміграцыяй Пазынняка ня вельмі прыстойна. Узгадайце, што зрабіў Зянон Пазынняк для Беларусі.

Уладзімер Сінькевіч, Менск

ЦЫРЫМОНІЯ АКТУ

Час бяжыць хутка. Ужо на прыканцы ліпеня адбудзеца ўсе-беларускі зьезд за незалежнасць. Галоунае — прынайцце Акту за незалежнасць Беларусі.

Але й надзея гэта вельмі неардынарная. Вымагае яна адметнасці, інфармаваныя насыльніцтва і г.д. Нарэзце — прынайцце Акту павінна быць ажыццёўлена дэлегатамі зъезду так, каб гэная падзея запомнілася 'надоўга.

Магчыма, мae прапановы пададуцца вар'яцкім. Але ж час такі, што вымагае неардынтарных падыходаў да ўсялякіх справы.

Я мяркую, што асноўную ролю пад час цырымоніі прыняцца Акту павінна ажыццёўлена жанчыны. Што ж рабіць, калі жанчыны ў сучаснай Беларусі бяруць на сябе асноўныя цяжар па выратаванні і ад жыццёўых цяжкасцяў, і ў палітыцы. На маю думку, урачысты сцэнар прыняцца Акту за незалежнасць можа быць такі. Гучыць аб'ява. Дэлегаткі зъезду агалаюцца. Жанчыны больш-менш сталага веку засядаюцца ў спадніцах. Дзяўчыны распрашаюцца да майткаў. Грудзі аголеныя. Абутак здымаетца — басанож. На пачатку дэзве прыгожыя дзяўчыны выносяць вялікі бел-чырвона-белы сцяг. Гучыць пяшчотныя мэлёдкі. Кожная з дэлегатак падыходзіць да сцягу, становіцца на калені і цалуе яго. Выключчынне — для жанчынаў сталага веку і вельмі паважаных. Дзяўчыны і маладыя жанчыны падыходзяць да сцягу, становіцца на калені і схіляюць галаву. Далей чакаюць, пакуль усе дэлегаты ўшануюць сцяг. Потым пашанаванне пачынаюць маладыя жанчыны, а сканчаюць дзяўчыны.

Жанчыны вяртаюцца на месцы. Гучыць тэкст Акту за незалежнасць. Дэлегаты паўтараюць яго. Акт абвішаецца прынятым. Гучыць гім беларуса «Магутны Божа». Пад час яго выканання жанчыны зноў становіцца на калені.

Далей жанчыны апранаюцца. Зъезд працягвае працу. А што ж мужчыны? Калі яны нас падтрымаваюць, будзе добра. Не падтрымаваюц... Жанчыны самі зробіць прыняцца Акту за незалежнасць выбітна падзею, а не чарговай абрываюць апазыцыйныя тусоўкі. Гэй, шчырыя, прыгожыя, працавітыя беларускі! Падтымаеце мяне?

Клічуць мяне Ірэна. Маю дзявох дзяўчын, 8 і 12 год. Жывем у ладзе з прыродой. Загартоўваемся. Зімою а б-й раніцы падымамо дзяўчын і на двор Аголеныя. Мыемся, робім руханку, абіраныя снегам. У любое надвор'е. Далей бяжым на рэчку. Купаемся ў ледзянай вадзе, ды нам ўжо звязка. Вылазім з рэчкі і робім гімнастыку ёга. I нават у даволі вялікі марозік ўсё атрымліваецца. Малодшая дачушка вылазіць з рэчкі і ўжо можа ў даволі дрэннае зімоваве надвор'е (снег, моцны ветер, мароз) з-паўгадзіны выконваць складаныя ёгаўскія практикаванні. А то нават прастаць нерухома ў нязручнай позе.

З паловы красавіка да пачатку кастрычніка ходзім басанож (у хаце і на дверы). Улетку абыходзімся амал без вопраткі (толькі ў людзі выйсьці). Сылі летам няшмат. А 4-й раніцы пачынаецца руханка. Потым дачушки залазяць у бале з халоднай вадою ды сядзяць даволі доўга. Вада з калодзеж. Сама таксама абліваюцца водою са студні. Вой, гэта я ўжо шмат пра сябе і дачушках распавядаю... Жывем мы ў далёкай вёсачцы, амаль на хутары. Вось таму і ёсьць магчымасць весні такі лад жыцця.

А нашым дэмакратам хаця б палову такіх выпрабаванняў. Выбрацца ім з утульных фатэляў... Прозьвішча свайго не пазначаю, даведаюцца людзі і будзе ўжо кепска. У спакоі не пакінущ!

А дэмакратам раю спыніць тусоўкі. Ды ў зрабіць нешта дзеяснае.

З павагаю, ірэна

АПАЗЫЦЫЯ ВЫГРАЛА
У ЛУКАШЕНКІ БЭРЛІН

Працяг са старонкі 1

Недзе раўналежна з намі па Бэрліне ўзьдзілі спадары Посахаў, Красуцкі й Якубовіч. Ім таксама былі ладжаныя сустрэчы, бо як апекаваліся адбездзўума группамі людзі з АБСЭ, але яны былі спатыканны на значна ніжэйшым узроўні. На ўзроўні выкананіцца абавязкаў начальніка ўпраўлення, скажам, калі гаварыць пра міністэрства.

Насуперак традыцыйным уяўленыям пра стаўленыне Немеччыны да беларускага пытання, мы пачулі і ад спадара Шарыота, і ад спадара Шпрангера адназначны залёгненіні, што чатыры нашыя ўмовы выбараў неадменныя, і пазыцыя Немеччыны тут нічым не адрозніваецца ад пазыцыі іншых єўрапейскіх краін Эўрапы.

Чаго прынцыпова новага можна спадзявацца пасля гэтага візіту?

Гэта навіна ня толькі для нас. Навіна для рэжыму ў тым, што дэпутаты, кіраўнік якой памочнік Лукашэнкі Посахаў, спакала дастатковы халодны прыём і ёй было адназначна сказана, што на пасылку назіральнікаў няма як спадзявацца.

Хаця людзі рэжыму, і Посахаў, і Красуцкі, і Якубовіч дэмантравалі вяршыні красамоў (кожны адпаведна свайму таленту). Найблізішыя відэа- і ўзіральныя падборы на ўсё гэта, у сваім заключным паведамленні прадстаўнікі рэжыму былі вымушчаны сцвердзіць, што яны расчараўнія «некрытычным» стаўленнем прадстаўнікі Немеччыны на падтрымку японага рэжыму, як неадменай складовай часткі расейскай геостратагічнай прасторы ў Эўропе. Немеччына будзе падкормліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэта якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэта якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэта якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэта якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэта якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэта якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэта якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэто якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэто якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэто якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіць. Найблізішыя паведамленні для нас сцэнар з тых, што адбудуцца, калі Лукашэнка сыйдзе, гэто якраз замена Лукашэнкі кімсі з роўна прамаскоўскім. Нарышкін будзе падтрымліваць Пуціна і можа заплюшчыць вочы на тое, што Пуцін частку гэтага падкорму будзе накіроўваць да Лукашэнкі, або іншага прамаскоўскага чалавека, які яго заменіц

ДВА СЬЯТЫ

6 ліпеня ў Літве адзначалі нацыянальнае съята – Даень літоўскае дзяржавы або каранацьці Міндауга ў Наваградку. Сёлета адзначалі з асаблівым размакам: канцэрты, сымпозіюмы, сутаречы... Акурат пасля съята каваніння ў Беларусі свайго «дня рэспублікі» – вызваленія Менску ад немцаў...

Тым съяточнымі днімі мне давалося размаўляць з адной настаўніцай зі Bicaginascu, ёсьль тае мястэчка на ўсходзе Літвы. Яна – беларуска з паходжання. У Bicaginascu наогул багата беларусаў. І тая настаўніца перадусім павіншавала мянэ з тым «днём рэспублікі», а пасля падзілілася сваім мараю: Яна хоча калі-небудзь звязаць сваіх вучняў, беларусаў, у Берасцьце. «А чаму менавіта ў Берасцьце?» – пытаюся. «Ну там жа крэпасць-герой!» – адказала яна. — У нас, у Літве, цяпер нікто ўжо пра яе ня памятае. А ў школах пагатоў пра тое вучаньці. І дзеці нічога пра сваю гісторыю ня ведаюць...» «А што вы ведаецце пра Берасцейскую крэпасць?» – спытаўся я. «Ну, як жа! Там пачыналася вайна, і абаронцы крэпасці герайчна супрацьўляліся...» «А вы ведаецце, што большасць абаронцаў былі энкаўдыштамі, якія не паспелі звязаць сваіх вязняў, жыхароў Берасці ды ваколіцаў, якіх рэпразавалі бальшавікі, расстрэльваючы катуючы іх аж да самых першых нямецкіх налётаў. Усе вязні берасцейскіх крэпасці былі расстраляны без суда, праста пад съяною. Але ў самім энкаўдыштам не было куды ўцякніць. Нямецкая войска імгненна захапіла ўсю Беларусь. А вы ведаецце, што вайна гэтая пачалася для Берасцейской крэпасці нашмат раней, яшчэ ў жніўні 1939 году. І тады там быў польскі гарнізон, які складаўся пераважна з тутэйшых беларусаў. І яны герайчна бараніліся ўсё атых жа немцаў. А калі з абаронцаў у польскіх мундзірах нікога не засталося ўжывых, немцы, для надейнасці, яшчэ два дні пляжы крэпасць з самалётаў. А пасля... пасля ў Берасці быў фашыстоўска-камуністычны супольны парад. І гітлераўцы ўрачыста, па-прыязнаму перадалі горад і крэпасць сталінцам... А яшчэ раней гэтая крэпасць стала сымбалем здрады, калі тут быў падпісаны мір паміж бальшавікамі й немцамі, паводле якога Масква адкупілася ад Нямеччыны беларусамі. А яшчэ ра-

ней на месцы гэтае крэпасці стаяў прыгожы мураваны горад, адзін з самых прыгожых у Эўропе, дзе была найстарэйшая ў нашых краях мураваная синагога, дзе была надрукаваная першая ў Рэчы Паспалітай Біблія, дзе быў велізарны Мікалаеўскі сабор, у якім была падпісаная царкоўная вунія, дзесяткі кляштараў з вялікімі касцёламі... Маскалі ўсё гэтае хараштво звязалі і з той цэглы ўзвялі сваю крэпасць».

«Не, — адказала тая настаўніца, — я гэтага ня ведала. У савецкіх падручніках пра такое не пісалі». «Дык пра што вы будзеце цяпер распавядзати дзесяцім?» «Ня ведаю...» — уздыхнула яна. «Звязце лепей іх у Наваградак і распавядзіце пра першага нашага караля. Рапавядзіце пра пачаткі нашае гісторыі, пра якія, дарэчы, і пішуць у літоўскіх падручніках».

У Літве вялікае съята — у 1253 годзе вялікі князь Міндауг стаў каралём у Наваградку, страдаўнім славянскім месце, якое некалі заклалі вялікія князі. Кім ёсьць Міндауг для беларусаў? Ён злучыў усе нашыя землі ў адно. Менавіта за ім уся Беларусь і ўсходняя частка Літвы аўядналася ў магутную дзяржаву. З того часу й пачаў складацца беларускі народ. Ягоная каранація стала сымбалем таго пачатку для суседзяў ды ўсёй Эўропе. На жаль, сёння гатую дату ў Беларусі нікто не съяўткуе. Справа ж ня ў тым, ці прыўлашчыць нам караля Міндауга непадзельна... Справа ў тым, што Беларусь яшчэ надта далёкая пакуль ад таго, каб бачыць ясна сваю гісторыю, нават зусім блізкую. Напрыклад, чаму ўся Беларусь мусіць съяўтаваць замену акупацыі, нямецкую на савецкую?.. І якое дачыненне да ўваходу ў Менск чырвонага войска ў 1944 годзе мае тое ж Берасцьце, якое было занятае саветамі на трох тыдні пазней? А можа больш лягічна было бы з гэткую дату адзначаць, скажам, на завяршэнні так званае «Беластоцкае аперацыі», калі быў вyzvalenі ад немцаў самыя заходнія раёны Беларусі? Але тады давядзенца тлумачыць, дзе той Беласток...

Тры тыдні таму ў Наваградку сабралася на рыцарскі екамаршыны фест дзяцяў ды з дзецюкамі з Беларусі і Pacei, каб пабіцца ў рыцарскіх дасыпехах. Гучалі рэйскія жарты ды прымаўкі. Нашыя бел-чырона-белыя съяцькі забаранілі... Пра Міндауга нікто не згадаў.

Гары Куманецкі

ЧУЖЫ ПАСЯРОД СВАІХ

Чорна-белыя працы
фотамастака
выстаўляюцца ў Варшаве і
ігнаруюцца ў Менску

Нічога не шакуе звычайнага чалавека болей, чым тое, пра што ў яго даўно склалася пэўная думка. Шматлікія перамогі фотамастака Аркадзя Бірэлкі ў розных конкурсах стварылі яму імдзічалавека, лепш за якога нікто ня здолыў зрабіць жаночы партрэт. Ягоная знакавая праца – выява маладой маці, стылізаваная пад Джаконду Леанарда. Аднак падрыхтаваная Аркадзем выставка «Менскія drug-queen у чорных і белых» (спачатку яна называлася «Гей-тэатр») нарабіла жудаснага скандалу. Нядобры камізм становішча ў тым, што самую выставу ў Менску ня бачыў нікто, апрача сябrou Аркадзя і чытчою гейскага часопіса «Forum-Lambda». Сеньня гэтая выставка адкрываецца ў Варшаве

ве ў межах III сусветнага фэстывалю гейска-лесьбійскай культуры, на які запрасілі й беларусаў. Зь беларусаў паехала Алена Адамчык з сваім «каляровымі» геямі, старшыня Liri саксеменшасцяці Эдвард Тарлецкі з дакладам, ды-дкэй Ядзік, самі drug-queen «Мая» і «Патрыцыя» (тэрмінам drug-queen вызначаюцца артысты парадынага жанру, якія съяўляюць, танчачь і весяльчы публіку ў жаночым адзеніні). Выставка Аркадзя Бірэлкі паехала без свайго гаспадара, пакуль цяжка прадказаць ейны посыпех.

Канфлікт пачаўся ў рэдакцыі газеты «Знамя юности», дзе Аркадзь Бірэлкі працуе фотакарэспандэнтам. Пасля таго, як часопіс «F/L» надрукаваў некалькі твораў Бірэлкі і зымісці ўзвестку пра тое, што мастака ў якасці мадэлю цікавяць маладыя людзі абодвух палоў з цікавым узліненым пра сваё цела і з уласнымі ідэямі, у рэдакцыі

Дзе варта быць

БАСОВІШЧА

Традыцыйны фэстываль беларускага року Басовішча-2000 адбудзеца ў Гарадку на Беласточчыне 14–15 ліпеня.

CONCERTO-SOLO СІМАКОВІЧ

У чацвер 13 ліпеня а 17.30 у Нацыянальным мастацкім музеі адбудзеца Concerto-Solo Ларыса Сімаковіч. Калі жадаеце больш даведацца пра гэту імпрэзу, телефонуцце 236-50-53.

БРАСЛАЙ

У Браслаўскім краязнаўчым музеі

Пётр Сергевіч Партрат земляк.

адкрылася выставка твораў Пётры Сергіевіча, прымеркаваная да 100-годзіўдзя мастака. На выставе – арыгіналы карцінаў, прывезены зь Вільні, і карціны, што захоўваліся ў Браславе. Выставка будзе працаўца да канца лета. У Вільні, дзе мастак правёў значную частку свайго жыцця, таксама адкрыеца выставка і сёньня ж пройдзе съяточная вечарына.

ГУДЗЕВІЧЫ

У Гудзевіцкім літаратурна-краязнаўчым музеі адкрылася філіялістичная выставка «Спадчына». Экспанаты

БТАЧЫМА беларуса Чыкін перакрые ОРТ

30 ліпеня канал ORT пачынуць перакрыаць беларускімі праграмамі. Сяляра ў эфір пасля 12-й ночы пойдуть назіны СТВ – стацічнае тэлевізіі СТВ, яно ж агенцтва «Менск-навіны» – дзяржавная арганізацыя, падпрарадкованая гарывіканкаму. Кураторам яе зьяўляецца Віктар Чыкін. СТВ выпускае праграму дызяйнізованую навіну «24 гадзіны», што раней выходіла на менскім гарадзкім «8 канале», а таксама штотыднёвы бюлетэнь «168 гадзінай Менску». Навіны на расейскай мове, але вельмі прафесійна зроблены. Нікіх каментароў не падаюць, толькі інформацыя – ад афіцыйнага параду да пікету ТБМ у абарону беларускай мовы:

Гэтак, сталічнымі навінамі, краіну будуть прывучаць, што ORT у Беларусі можа й на быць. Моі Завадзкага будуть выкарыстоўваць на будучым BT-2 у якасці няволінікі?

Сярген Лук'яновіч

«ЗЮ» абурыліся. Заўважу, што сам Аркадзь – гей. І раней прости ніколі не сутыкаўся з гей-супольнасцю... Дык вось, у «Знамі юности» на «злачынства» Аркадзя адзялагавалі вельмі спэцыфічна – абвесыці строгую вымову і пазбавілі прэміі. Частка калектыву перастала вітацца з фотамастаком за руку. Нумар часопіса, дзе надрукаваны здымкі і абвестка, хадзіць па руках, як нешта «смажанае» і «перасманяне».

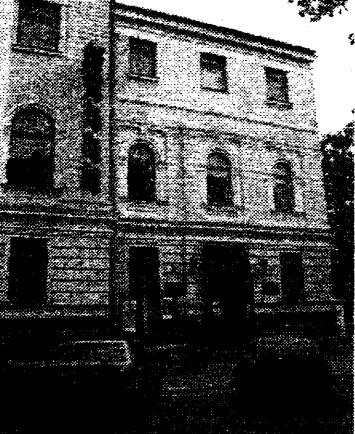
Для Аркадзя ўсё скончылася адносна не трагічна. Яго ня звольнілі з працы, адкрываючы ягонай выставе, у жніўні ягоныя працы паедуць у Стакгольм. Але варта казаць пра тэндэнцыю. Пра непрыняцце быццам бы разумнымі, быццам бы інтэлігентнымі людзьмі таго, з чым яны не сутыкаліся раней і што з-за гэтага падаеца ім ледзі не злачынствам.

Ціна Клыкоўская

для яе прадставіў бронзавы прызёр першай беларускай філіялістичнай выставы, якая праходзіла ў свой час у Гомелі, Мікалаі Бухаўцоу. Экспазіцыю складаюць канвэрты, маркі, картмаксымы Беларусі, Польшчы, Літвы. У іх адлюстроўваюцца асноўныя пэрыяды беларускай дзяржаваў насыці ад Рагвалода да сучаснасці.

БАБРУЙСК

У інфармацыйным цэнтры Бабруйску адкрылася выставка пад назвай «Рэзастан». На выставе праdstаўлены архіўныя дакументы, фотаздымкі, схемы, мапы, што адлюстроўваюць супраціў беларускага народу савецкай акупацыі ў 20–30-х гадах, а таксама супраціўстаяніе ў 50-х. Агляд экспазіцыі матэрыялаў супрадаваць апэдов гісторыку, што спэцыяльна змайліўся ў вывучэніем. Выставу прывезылі ў Бабруйск і прадставілі гісторыкі, што ўваходзяць у Беларускую Лігу Жанчынаў. Праходзіць яна будзе на працягу некалькіх тыдняў.

збору Віцебскага абласнога краязнаўчага музэю. Да ўвагі глядачу прыпамніцца, што ў прыгожвалі ў тых часах інтэр'ер і адзенне шляхты і месціцаў. Выставка будзе адчыненая да сярэдзіны жніўня.

ДРУГОЕ ЖЫЦЦЁ

10 ліпеня а 19-й вечара ў Дзяржавным музычным каледжы (пл. Свабоды 7) упершыню паказаўца стужкі «Другое жыццё». Рэжысэр – Дамінік Пэрно. Зніты фільм быў у Менску ўвесну 1999 году. Дапамагала (грашыма ды парадамі) Амбасада Францыі ў Беларусі. У Францыі фільм упадабаў. Ці прымуць яго беларусы – пабачым. Перад паказам выступіць наўчэнцы музычнага каледжу. Відаць, брат рэжысёра Жэрому Пэрно (віялянчэліст) ды піяніст Жэрому Дукро, якія разам са стваральнікамі стужкі прыедуць на прэм'еру, таксама ня будуть сядзець бяз спраду. Уваход вольны.

АЗЁРЫ

Больш за 40 месцаў адпачынку для турыстаў наладжана на Нарачанскіх азёрах – альтанкі, пляцоўкі для вогнішчаў

і г. д. Адпачынак на такай падрыхтаванай пляцоўцы абыдзеца ў 250 рублёў у суткі і 150 рублёў прыдзеца заплаціць за аўтамашыну.

ФІЛЬМЫ НА РУМЯНЦАВА

Мабыць, ёсьць пэўныя паралелі ды падабенствы паміж падзеямі ў Ічке-Раёне ды Беларусі, калі ТБМ вырашилі паказаць разам стужкі «Нікія на мусічнікі чучы» (падзея красавіка – траўня 1999 г. у Беларусі) і «Зваротны бок съвету» (сінегань 1999, Чачанская рэспубліка). Аўтары фільмаў – Петра Прозаўка ды Ярамір Штэціна. Фільмы створаныя пры дапамозе чэскай фундацыі «Чалавек у нядолі» і агенцтва «Эпіцэнтрум». Абдзеца паказ 15 ліпеня (у суботу) ў 18.00 на сядзібе ТБМ, (Румянцева 13).

Алесь Кудрыцкі паводле інфармації Беларускай Асацыяцыі Экспурсіўных Цэнтраў

КРАЙ НЕДАБУДАВАНАГА САЦЫЯЛІЗМУ

Мэксика, як мы яе разумеем, началася з крывавай Канкісты. Наколькі крывавай, сьведчыць той факт, што насельніцтва краіны зъменышлася з 37,5 мільёнаў чалавек да завадёў да 1,5 мільёнаў у 1650 годзе, і толькі ў 1960 г. краіна дасягнула дагішпанскай колькасці насельніцтва (гэта ракамэндуя запомніць плакальнікам па шматпакутніку Беларусі). Таму й сёньня мэксиканды пра драму Канкісты гавораць так, нібы гэта было ўчора. Мэксиканскі антраполаг Д.Рыбэйра пісаў, што пад час сьвяткавання 150-х угод-

каў незалежнасці Мэксыкі ягоныя гішпанскія сябры баяліся хадзіць зь ім па горадзе, каб не патрапіць пад кулакі мэксиканскіх патрыётаў.

Здабыць незалежнасці было спраўю рук мэксиканскай арыстакратыі. Незалежнасць прынесла пэрыяд доўгіх узброенных канфліктаў паміж рознымі арыстакратычнымі групоўкамі. Старая алігархія паклікала ў краіну генэалагічна бездакорнага карала з люксэмбурскай дынастыі і французская штыхі. Неўзабаве выбухнула крывавая паўстанле, карала забілі, а ў краіне надоўга запанавалі клерикальна-нацыяналістычныя рэжымы. У памяць пра тыя падзеі на съянне мэксиканскага ўрадавага палацу дагэтуль вісіць карціна: Карл Маркс пачаўкае руку кіраўніку паўстанля Б.Хуарэсу. І подпіс: праз мой народ будзе размазляць дух.

Вялікая Мэксиканская рэвалюцыя выбухнула ў 1910 годзе, скіраваная яна была супраць паноўнага ў краіне хаўрусу ляты-фундыстаў, царкоўнікаў і ваенщины. Прэзыдэнт Дыяс, якому было за 80, адбыў на пасадзе

больш за 5 тэрмінаў і хацеў яшчэ. Правадыры рэвалюцыі Э.Сапата і Ф.Вілья былі людзьмі з народу і першымі вялікімі цэнтральнаамэрыканскімі рэвалюцыянірамі-партызанамі. Рэвалюцыя дала магчымасць ажыццяўіць аграрную рэформу на вёсцы, дэмакратызаваць дзяржаўную сістэму, аддзяліць царкву ад дзяржавы і ўзяць пад дзяржаўны контроль здабычу карысных выкапняў. Мэксиканская рэвалюцыя неры ўдала скарысталі з того, што ўся ўага наўбуйнейшых імперыялістычных дзяржаваў была прыкутая да сусветнай вайны, што кіпела, аднак, амаль выключна ў Эўропе.

У рэвалюцыі загінуў кожны пятнаццаты жыхар Мэксыкі, краіна была спляжаная. Рэвалюцыя і сфармавала сучасную мэксиканскую нацыю. З так званай «рэвалюцыйнай элітой» і склаўся новы кіраўнічы слой. Гэтыя чынавенскія эліты ўвесі час спасыліся на ідэалы рэвалюцыі, але паступова зрасталіся з нацыянальнай буржуазіяй, даючы грунт стварэнню ўнікальной для рэгіёну нацыяналістычнай, лібераль-

най, асьвечанай мадэлі грамадзтва. Інстытуцыйна-рэвалюцыйная партыя, утвораная пад час рэвалюцыі, утрымлівала ўладу 71 год, стаўшы партыяй перадавога чынавенства і абдзяржаўленых прафсаюзаў. Яна ўмела і паспяхова, як не ўдавалася нікому і ў якой іншай краіне съвету, працістаяла амэрыканскаму экспансізму. Пэруанскі пісьменнікіліберал Варгас Льеса называў мэксиканскі палітычны лад «ідэальнай дыктатурай».

І хоць IPN даўно ўжо падт-

рымала ідею стварэння супольнай з Амэрыкай і Канадай зоны вольнага гандлю NAFTA, даўно ўжо зраслася з амэрыканскімі манаполіямі, перамога на выбараў на Мэксыцы Вісэнтэ Фокса, кіраўніка мэксиканскага аддзялення кампаніі Pepsi, усе ж ёсьць і паказыкам, і заруцай яшчэ шчыльнейшага супрацоўніцтва Мэксыкі з ЗША. Спадар Фокс удае з сябе звычайнага папуліста, усюды ходзіць у каўбойскіх ботах. Яго часта парадуноўваюць з Кларкам Гейблам. Праблему ч'япаскіх паўстанцаў ён паабязпаціў за 15 хвілінаў, паразмаяўляўшы з Маркасам...

Карацей, тыповы лідер-дэмагог эпохі тэлебачаньня і Інтэрнэту — як Лукашэнка, як Эстрада на Філіпінах, як Чавэз у Вэнесуэле, як Мечыяр у Славаччыне. «Прэзыдэнт павінен быць правадыром», — сказаў ён у адным з інтэрвю. Пабачым, наколькі дэмагаг пад амэрыканскім кантролем адровыніваецца ад дэмагога пад кантролем расейскім.

Сяргей Радзіктэн
На здымках: эмблема Музэю Мэксиканскай Рэвалюцыі; прэзыдэнт Вісэнтэ Фокс.

ФІЛЁЗАФ-ГУРАЛЬ

Кс. Праф. Юзаф Тышнэр (1931—2000)

Хачу падзяліцца з Вамі сумнай навіною. 28 чэрвеня пасля цяжкай хваробы памёр мой Настаўнік і Прафэсар часоў студыяўніцтва ў Кракаве ксёндз Юзаф Тышнэр. Другога ліпеня ў ягонай роднай вёсцы адбылося пахаванне, на якім я, на жаль, ні змог прысутнічаць. І таму хацелася б, каб мая кароткая споведзь стала хаця б невялічкай данінай памяці гэтаму цудоўнаму чалавеку, слава пра якога дасягнула, мяркую, інтэлектуальных кollaў Беларусі.

У 1979 годзе я, зусім яшчэ малады чалавек, упершыню прачытаў некалькі артыкулаў на тэму нетамістычнага напрамку ў хрысціянскай філязофіі. Гэтыя артыкулы друкаваў кракаўскі штومесячнік «Znak», а таксама «Tygodnik Powszechny». Артыкулы съведчылі аб tym, што, апроч тады, у хрысціянстве, у прыватнасці, у каталіцызме, ёсьць месца і для іншай філязофіі. Тэксты выклікалі вялізную дыскусію і нават спрэчкі паміж «тамістычным» Люблінам (Каталіцкім ўніверсітэтам) і «фэнамэналічным» і дысыдэнцізмом (у інтэлектуальным сэнсе) Кракавам. Тышнэр быў вучнем вядомага прафэсара Рамана Інгардэна, аўтара вялікай шматтомнай працы «Справка пра існаванье съвету». Прафэсар Інгардэн, у сваю чаргу, быў вучнем і аднадумцам прафэсара Эдмунда Гусзяры. І да сёньня фэнамэналічныя традыцыі ў Кракаве дастаткова моцныя.

Праф. Тышнэр, аднак, не абмяжоўваўся тэарэтычнымі пытаннямі школы Гусзэля ці Гайдэгера. У сярэдзіне 70-х гадоў пачачыла съвет ягоная кніга «Съвет чалавечай надзеі», збор неартадаксальных тэкстаў на тэму хрысціянскай філязофіі, а таксама крішнаї і сутнасці польскай філязофіі.

Панятак «надзея» становіцца для праф. Тышнера асноўным ува ўсей ягонай творчасці. Час ад часу зьявятаючыся да тыкі, тэа-

лёгіі, ён разважае на тэму становінча чалавека ў сучасным съвеце. Адкідаючы ідэалёгіі і «ізмы», што абмяжоўваюць свабоду чалавека, Тышнэр адкрывае перад сваімі вучнямі і слухачамі вялізную прастору надзеі, якую дае чалавеку адчуванне ягоных магчымасцяў і блясконцасця розуму. Абапіраючыся на тэксты фэнаменалічнага, ён указаваў на неабходнасць звароту да крыніцаў як з галіны гісторыі мысленія, так і практикі.

Калі прыйшоў час смуткаў і рэвалюцыяў «Салідарнасці» ў 1980 годзе, прафэсар Тышнэр з'явіўся да крыніцаў марксізму, г.зн. да Гегеля, і наноў перацьвятае «Фэнамэналічнію духу». Біблейская гісторыясофія Гегеля выкryвае ідэалічную залежнасць Маркса ад арыгінальнай «гностыкі», якой зьяўляецца вера ў прагрэс. Праз некалькі гадоў гэтай тэмзе будзе прысырвачана кніга «У краіне хворага ўяўлення».

Мне пашанцавала сустрэцца з праф. Тышнэрам, калі я ў пачатку 1981 году вырашыў прыехаць у Кракаў. Я марыў вывучаць філязофію, але я ведаў, з чаго пачаць, бо я знаходзіўся па-за межамі съценаў навучальнай установы і ня меў ніякіх студэнцічных правоў. Першое, што я зрабіў, гэта накіраваўся да Тышнэра. Ён паглядзеў на мяне, пасміхнуўся і запрасіў наведваць заніткі. Потым, дзякуючы яму, я зразумеў, што вышэйшая навучальная ўстанова — гэта не толькі зачытаваная кніжка, лекцыі, іспыты. Галоўнае — гэта прысутнасць Майстра і съледаванне за будыскім гуру ці Сакратам, паўсюдна съледавалі за Тышнэрам: на заняткі ў духоўную сэмінарыю, у тэатральну студыю, на факультэт палітэстыкі і на імшу ў касцёл сьв. Ганны, у якім кожны тыдзень прафэсар Тышнэр чытаў казані-лекцыі сваім нізкім цудоўным голосам.

Тышнэр заўсёды быў аточаны шчыльным колам вучняў: студэнты, мастакі, палітыкі, дысыдэнты... Нягледзячы на гэта, яму неўласцівіца было пачуцьцё фанабэрскі. Ён быў чалавекам незвы-

чайна съціплым і адначасова вельмі дасыціпным. Умёў заўсёды трапна і некалькімі словамі спыніць плынъ словаў і балбатню сваіх апанэнтаў. Цудоўнае эрудыціўны чалавек, ён меў над імі вялікую інтэлектуальную перавагу, а яго бліскучы розум абязбройваў кртыкаў-пасрэдніцтваў, які з лятеру марксістай, так і каталіцкіх інтэгрystaў. Адносна першых і другіх Тышнэр быў дысыдэнтам. Можа, менавіта таму ён так і ня здолеў дасягнуць вялікіх пасадаў і ліўраў.

Але, нягледзячы на гэта, менавіта Ян Павал II любіў часта запрашаць да сябе і слухаць, съпярша ў Кракаве, потым у Ватыкане, «шараговага» ксяндза Юзафа Тышнэра ў пошуках падтрымкі і натхнення для сваёй пастырскай актыўнасці.

З прычын філязофскіх за-

хапленняў яго запрашаюць на з'езд «Салідарнасці», які адбыўся ў 1981 годзе, і, нечакана для самога сябе, ён становіцца духоўным лідерам «Салідарнасці».

Пасля з'ядзення вайсковага становішча, не шкадуя сваіх сіл і працы, ён заклікаў да мужнасці і захаваньня надзеі.

На аснове цыклю ягоных лекцыяў была выдадзеная кніга «Этыка Салідарнасці», якая для многіх дзеячоў, якія былі за кратамі,

з'яўлялася духоўным і інтэлектуальным апрышчам у цяжкі час.

І калі мы, усхваляваныя студэнтамі, прыходзілі да яго ў 1982 годзе з пытаннем «што рабіць?», ён вымаў запынены асобнікі кніг Норвіда і пераконваў нас, што ў Польшчы адбываюцца незвычайні падзеі менавіта таму, што яна мае глыбокія традыцыі грамадзкай думкі. Патрыятызм Тышнэра ўпісаўся ў даўнія традыцыі польскай палітычнай думкі XIX і XX ст. Ён рабіў стаўку на мысленіне, а не на неабачлівіе дзеяніе, якое ўжо неаднадычы прыводзіла паліякаў да безнадзеі.

Заслугай Тышнэра для Польшчы было тое, што ён падняў статус рэгіёнаў і правінцыяў. Ён заўсёды ганарыўся тым, што з'яўляецца горцам («гурам»). Паходзіў зь беднай сям'і вясковага настаўніка на Падгалі. Ідэальна размаўляў на дыялекце горцаў, лічыў яго «высокай мовай». Ягоная «Гісторыя філязофіі па-гуральску» стала ў апошнія гады бэстсэлерам для чытачоў. А горцы абраў яго сваім ганаровым старшынём у некалькіх рэгіональных арганізацыях.

Калі паміраючага ад раку гарантінаведала дэлегацыя ад Прэзыдэнта, каб уручыць яму самую высокую польскую ўзнагароду —

Фэстываль праходзіць на адкрытым паветры, басінні — заплаціце!

Усіх сардечна запрашаем!

«NRM», «ULIS», «KRAMA», «ZBYNICKI», «MIESCOWY CHAS», «ACID DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

DRINKERS» (Польшча) і іншыя (Беларусь), «ACID

ЧАЛАВЕК – СКУЛЬПТАР

Працяг са старонкі 1

Тут, праста сярод вёскі, стаіць вялікі крыж з прымацаванай да яго шкляной каплічкаю Дзевы Марыі. Штовечар, увесь травень і ўесь чэрвень зьбираўца пад ім людзі, кленчаць, моляцца ѹ съпяваюць. Пайшоўшы праз лес на сьпеву, я аказаўся на скрыжаванні вясковых вулак, дзе пад тым крыжам сабралася ўсё тутэйшае жыхарства ад старых да малых. Счакаўшы канца сьпеву, разгáварыўся з тутэйшымі кабетамі. Спытаўся, калі быў паставлены гэты прыгожы крыж. І імя айца Яна Шуткевіча ўспыло амаль адразу... Навыерадкі, хорам яны загаварылі. Маўляў, гэты крыж загадаў ім паставіць ён. Яшчэ за саветамі. Казаў, каб не баяліся, трymalіся свайго.

«Ен ў нас служыў у Лынтупах, ён і ў Менску катэдру адстроіў. Айцец Ян Шуткевіч. У нас быў, паслья ў Паставах год быў. У нас касьцёл аднавіў, у сярэдзіне красату зрабіў. Тады паехаў. Ён як скульптар, такі чалавек. Умее рабіць. Нам гэту скульптуру прывез. Тады ў Менск паехаў, там рэстаўрацию

зрабіў. Там цяпер прыгожа. А ў Паставах які касьцёл быў,вой... Абы-які... Там жа ўсё з чырвонае цэглы. І там ён ўсё зрабіў. Адкрасіў, адрабіў і паехаў... Ён і загадаў нам паставіць гэты крыж».

Паслухаўшы кабетаў, я ўявіў сабе волата, які варочае людзкімі лёсамі й цяжкім берам зямных клюпатаў. Але гэта ўсё праўда. Менавіта Ян Шуткевіч нейкім дзівам за часоў СССР здолеў паадчыняць паўтузіна касьцёла на Віцебшчыне. Але найперш ён праславіўся аднаўленнем менскага катэдralnага сабору. А гэта азначала выратаванье ня толькі душаў, але і ўнікальных помнікаў нашае старасьвetchчыны. Моцна запала мне ў памяць сялянскае параўнаннне ксяндза са скульптарам. Пра тое, што ў Беларусі яго помніць дабром, я сказаў айцу Яну па прыезьдзе ў Вільню.

— Так, так. І ў Паставах, і ў Лынтупах, і ў Камаях, і ў Менску. — Згадаў ён і працягваў. — Там другія людзі. Яны там бедныя матэрыяльна, але вельмі багатыя духоўна. Сэрцамі багатыя! Я хацеў бы паехаць у

Ігнацішкі. Гэта там быў першы крыж. Мы яго паставілі яшчэ пры камуне. Мы ні ў кога не пыталіся. Вёска маленькая. Паставілі — і ўсё! Паставілі, нам нічога нікто не сказаў. І гэта абышлося. А паслья ўжо зрабілі каплічку. І каплічку за магілкамі пакрылі. А паслья пайшлі касьцёлы расці, як грыбы падажду: Паставы, Лучай, Даніловічы,

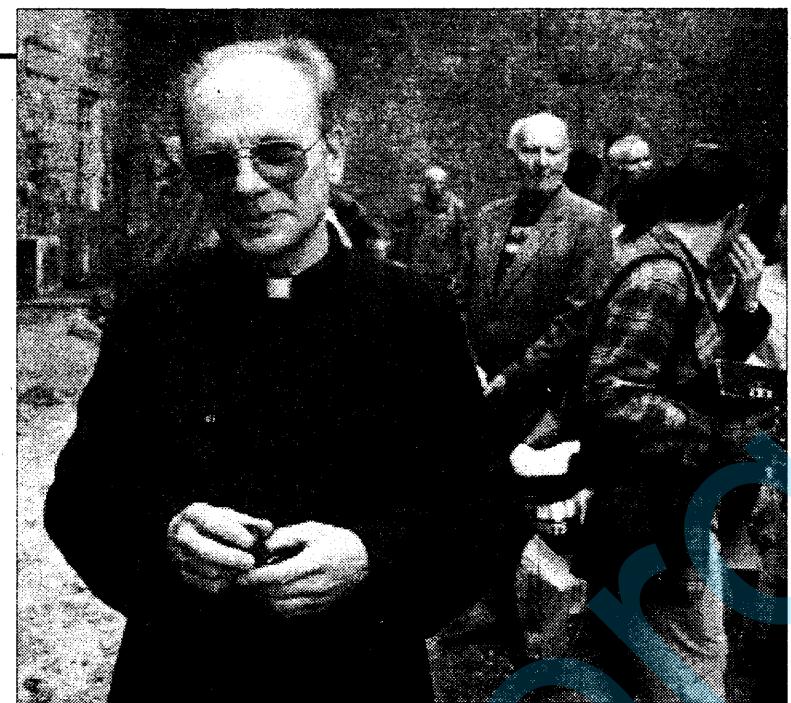
Сьвір... Гэта ўсё я адчыняў. У Задзей'і я таксама адчыняў. І гэта далей, гэта далей. Мая апошняя была катэдра. Я вельмі замучыўся... Хацеў бы ўжо адпачыць у сваёй хаце. Але й гэта хата мяне ня грээ. Там чатыры пакоі. Але зімою жыву ў адным, бо не магу ўсё абаѓрэць. Мне на бэнзын парою не хапае... Як будзеце там... Я аб іх думаю амаль кожны дзень. Яны вельмі добрыя. Яны вельмі дапамаглі. З тым рамонтаў касьцёлу. Каб не яны... Божа! Я ня ведаю, што было бы...

Айцец Ян не ўдаваўся ў аповаед пра тое, як і што яму там пéraшкаджала, якіх высілкаў каштавала тое аднаўленнне. На прыклад, адзін тэатразнаўца з Менску распавядыў мне, што яму давялося скрасыці з рэзвізту Купалаўскага тэатру сапраўдны паставіць касьцёл. Той грэх быў адпушчаны.

А старасьвецкі звон цяпер на сваім месцы. І стаяць дасённія, съвеціца харастом бажніцы. Як жа Вы гэта зрабілі? — Ну, зрабіў. Там рабілі фрэскі жывапісы з Вімнягага палацу, з Пецярбургу! І ў Паставах яны рабілі фрэскі. У Лынтупах людзі маюць цяпер тое, што заслужылі. У Паставах іншыя людзі... Апроч сямі Барыса ў Ігнацішках, там вельмі цяжкія людзі. Але я думаў, што перараблю іх па-свойму. Але ўсяго не абдымеш, ўсё ня зробіш. Жыцьцё кароткае. Лучай уратаваў, гэты касьцёл Агінскіх, Святога Тадэвуша. Там рабілі тыя ж жывапісы, што рабілі ў Нясвіжы, для Радзівілаў...

І праўда, адноўленыя съвятыні будуць радаваць нас. Але найбольшы чын айца Яна – аднаўленнне Катэдralnага сабору ў Менску, дзе да таго 50 гадоў месціліся спартовыя залі. Можа памятаце ту ю ганебную валтузьню паміж дзюдаістамі ды вернікамі, пераважна жанчынамі, якія прасілі вярнуць съвятынню. Сем тыдняў тады айцец Шуткевіч штодня ладзіў шэсціці вакол касьцёлу са сьпевамі й малітвамі... Паслья той крыж, які несылі вернікі, быў паставілі над съвятынняю. І началася аднаўленнне. Айцец Ян згадвае гэта:

— У Менску мы адбudoўвалі

Здымак: Аляксандр Студзяка

катэдру. Гэта было пекла на зямлі. Я там быў першы дэкан і першы пробашч. А цяпер там у Менску як вада ў ступе тоўчыцца... Да мяне ўшла моладзь з універсітэту, з мэдістытуту, з касэрваторыі. Адусяло!

Я папрасіў айца Яна распавесці пра тое, як яму служыцца цяпер у Вільні. Быў прамінула ўжо больш за два гады. І цяпер касьцёл Барталямэя ўжо мусіў стаць апірышчам беларушчыны...

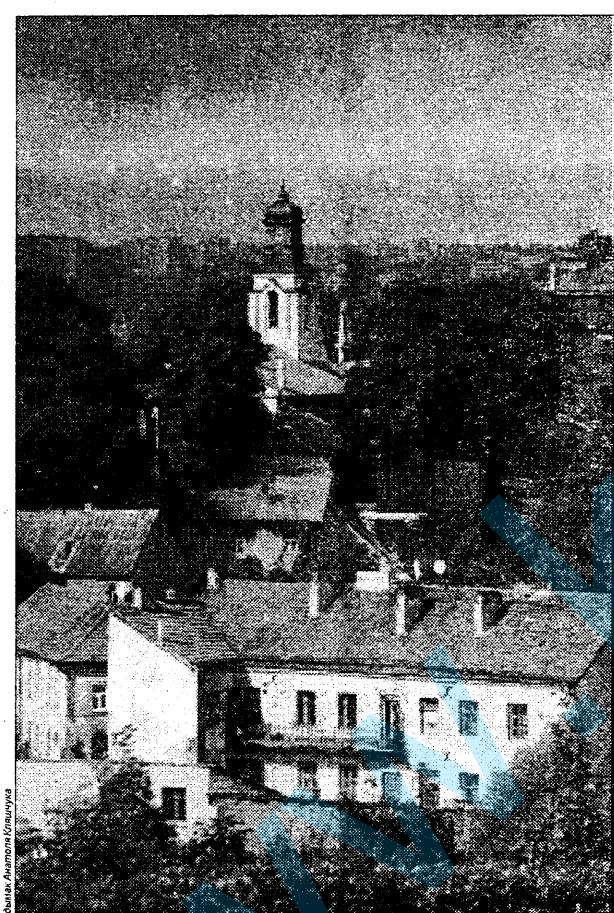
— Я прыехаў у Вільню, каб служыць беларусам. Але беларусаў у мяне няма. Чалавек шэсцьць у нядзелю на імшы бывае. На беларускай імшы. Вось і ўсё. Я думаю зъехаць. У Менск ці ў Москву. І гэты статус беларускага касьцёлу будзе згублены. Прыйгніу во ўнізізмам, але далей цягніць не магу. Беларусам гэта непатрэбна. Вось і ўсё такое маё жыцьцё».

Я быў уражаны гэткімі словамі. Айцец Ян абурана распавядáў, як адзін съведамы беларус дае дзіцяці літ і адпраўляе яго ў касьцёл, а сам за вуглом сядзіць у бары і прапівае за гэты час усе 50 літагаў. У выніку касьцёл бедны і ня мае беларускае суполкі, якая б здольная была падтрымліваць сваю бажніцу ці хоць бы зьбіраць дастатковую колькасць вернікаў на беларускія службы. Заўважу, што съведамы беларусаў-кatalікоў у Вільні дастаткова...

Добра памятаю, неяк улетку, яшчэ як ня быў той касьцёл вызвалены ад скульптурных майстэрняў, я наўгад завітаў у ягоны дворык разам з Адамам Глобусам. Нас сустрэлі гукі беларускага малітвы... Двор быў

Здымок: Дзяніс Ракуненка

ПАДЗВІЖНІКІ

Калі надзяваеш ласты і маску і даеш нырца ў цёмныя воды возера Балдук, цябе яшчэ не пакідае думка пра тое, што глыбіня гэтага возера — 40 мэтраў. Дно, парослае дзвіноснімі расылінамі, можна разглядаць, як у тэлевізары. Крыху вусцішна робіцца ад таго, што яно такое стромае, так імкліва зьягае ўніз і губляецца там у цемры вазёрнае глыбінны. Вось бы сюды з батыскафам! — адгукнецца ў табе праға пазнання. Што там можа быць, на сарока мэтрах? Якія-небудзь затанутыя чайны, вайсковыя даспехі прамінультых часоў, съведчанні гісторыі. Нарашце трація думка, якая ўспрымаецца табою як ад-

жывем адначасова. Краіна, якая таксама носіць найменыне Беларусь, але існуе па-за грамадzkімі дачыненнямі ды парадкамі, што звязлі людзі. Краіна-анклакаў. Зрошты, зь ейнага гледзішча гэта якраз мы на сваіх цывілізацыйных высپах — анклакаў. Калі б мы разумелі гэта, бадай, зусім іншым было б і наша стаўленне да гэтай краіны, дзе мы, аказваецца, на поўныя гаспадары і дзе далёка на ўсё існуе ў адпаведнасці з законам.

Развіваючы гэту думку, авалязкова прыйдзеш да высновы, што і ў чалавечым грамадстве ў Беларусі съвятыць падобная. Мы тут ламаем дзіды на менскіх вуліцах, часта не падазраючы, што адначасова з намі існуе паралельная Беларусь, свая планіда са сваёй лёгкай і сваімі парадкамі. Да прыкладу, тыдзень таму па ўсёй краіне ішлі пілігры-

мезала мяжа. І пілігрымы ходзяць у Будслаў. Наколькі мы ў гэтым сэнсе прагрэсувем, можна ацаніць, паўночнаўваючы сёньняшні дзень і старую гісторыю, калі ў Беларусі паломніцтва было ніяк ня меншым, даходзілі ажно да Ерусаліму. Хрэстаматыйныя прыклады пілігрымак Эўфрасіні Палацкая або Мікалай Радзівіл Сироткі пацвярджаюць гэта. Цяпер жа непераадольныя межы гэтую масавую зъяву сканцэнтравалі на тэрыторыі краіны.

Кёэндз Шуткевіч скардзіцца, што беларусы ня хочуць утрымліваць свой беларускі віленскі касьцёл. Магчыма, і тут праблема — у дачыненнях дзівюх паралельных Беларусіяў. Беларусь духоўная зъяздзісьняе подзыві і аплюе да Беларусі сацыяльны, нацыянальны — па матэрыяльную падтрымку. А тая перажывае стан анэміі і абыякаўшасці да ўсяго на-

ПАСЬМЯРТОНАЯ ТУГА ЧАЛАВЕКА

Алена Ермаловіч абараняе добрае імя свайго бацькі

Чалавек жыве, ня маючы спакою. І пасъля съмерці ў спакою яго не пакідаюць.

Мікола Ермаловіч загінуў недарэчна і звычайна, як гінуць тысячи і тысячи людзей і як толькі можа загінуць напаўсяльны гісторык, кінуты дажываць у бязладны і разлогі мікрагорад менскай Малінаўкі. Пайшоў з раніцы па газеты ѹ часопісы на пошту (на паштовую скрынку ў пад'ездзе выпісваць было немагчыма, бо кралі, а не чытаць ён як прыроджаны інтэлігент ня мог). Ішоў сънег, пад нагамі хлюпала. Переходзі дарогу — шырачэную малінаўскую магістраль. Таксіст не пасыпеў затармазіць. Міколу Ермаловіча машынаю цягнула яшчэ 25 метраў, галавою ён прабіў лабавое шкло.

Мэдычная мова ня знае ні слова «геній», ні слова «пакутнік». Яна апэруе іншымі выразамі: скальпаваная рана галаўы, дысьлякація галаўнога мозгу, падвойны пералом тазу, пералом дзялух скабаў, пералом лыткі. Пры гэтых Мікола Ермаловіч яшчэ 12 гадзін быў захоўваў съядомасць.

Увечары ён меўся ехаць у Чырвоны касцёл. Уначы перад здарэннем прысыніў, што выбірае бульбу, на раніцы патэленаванаў дачца ў Маладечна. «Вельмі благі сон, — кажа ягоная дачка Алена Ермаловіч, — я прасіла яго: нікуды не хадзі съння». Ратаўанць яго не ратавалі, ніхахіруга ня выклікалі, кажа Алена Ермаловіч. Хто лечыць у нас у краіне 80-гадовых дзядоў з пераломамі тазу?

На таксі ехаў хлопец 1967 году нараджэння. «Ён прыходзіў у той дзень, калі бацька памёр, — кажа спн. Ермаловіч, — я кінулася на яго, мяне адцягнулі. Свякі казалі мне, што як ён будзе даваць гроши на паховіны, дык бяры, але я не захадзела». Пытаюся, ці знаў той хлопец, кім быў Ваш бацька? Адвакат кажа, што ведаў.

Алена Ермаловіч жахнулася, калі пачытала матэрыялы крымінальнай справы. У справе пішацца, што быцдам бы ў крэві ў Міколы Ермаловіча было 1,65 праміле алькаголю — гэта ідэнтычна нібы ён быў вы-

Андрэй Дынко

піўшы паўлітра гарэлкі. Гэта яе абурыла, скаланула. Ну, няхай бы не каралі таго хлопца, няхай бы призналі, што бацька сам вінаваты. Ну, вядома, як ён там бачыў з-за сваіх таўсьцючых шкельцаў. Але ж навошта ганьбіць чеснае імя нежывога чалавека?

Рэч у тым, што Ермаловіч зусім ня піў, ня мог сабе дазволіць пры сваім здароўі і вялізных творчых пляніах. Таму ѹ захаваў нязвычайную фізычную сілу да такіх старых гадоў, абыходзіўся без чужой дапамогі. Штораніцы, устаўшы, ён рабіў зарадку, паслья 5 хвілінаў сядзеў у халоднай вадзе ў ваньніне, абціраўся ручніком. «І па-іхнаму ён паслья гэлага выхлукціў пляшку гарэлкі і пайшоў на пошту?» Гэты запіс у справе мог быць падроблены, — да такой высновы прыходзішь, слушаючы Алена Ермаловіч. Сапрауды, у адным дакумэнце пішуць, што алькаголю ў крэві ня знойдзена, у другім — што была зроблена проба Рапапорта, і яна паказала 1,65 праміле. «Каб зрабіць пробу Рапапорта, трэба паслья хвілінаў дыхаць у трубку. Дык гэта траба ў кнігу рэкордаў Гінэса занесці, калі чалавек з бацьковымі траўмамі яшчэ здольны паслья хвілінаў дыхаць ім у трубку», — кажа А. Ермаловіч. Недавер у яе выклікаюць і іншыя няўязкі ў справе: у адным месцы піша, што машина ехала з хуткасцю 60 км у гадзіну, у другім — 45—50 і г.д.

У тое, што Мікола Ермаловіч мог быць п'янны, ня вераць і людзі, якія хоць колькі яго ведалі. Плякатыст Уладзімер Крукоўскі кажа, што Ермаловіч ня піў ані, ён нават не пачаставаў сп. Крукоўскага кілішкам, калі той браў апошніе інтэрвю ѹ гісторыка, хоць так вядзенца між сябрамі, што Ермаловіч быў унікальны ў сэнсе ціявозасці чалавек. Праваабарончы камітэт «Вясна-96» даручыў адвакату Сяргею Цурку дапамагчы Алена Ермаловіч у абароне імя свайго бацькі.

Маладому таксісту ня хочацца сядзіць у турму з-за здарэння. І сябры ягонага хочуць яго выратаваць.

Дык што, усё ж фальсифікація дакумэнтаў?

Што цяпер дакажаш? Мэдычныя дакумэнты супярэчцаць самі сабе, ДАІшныя таксама. Вядома, у нас у краіне ўсюды людзі, і нікому ня трэба тлумачыць, што статыстыка ў нас шмат дзе вялася ѹ вядзенца падлоге пляну, а не рэальнасці. А з гэтага згары кіраванага падлогу ўсё разлажэнне ѹ пачынаецца. Будзеш расцьльедаваць, дакажаш хіба брыдкасць систэмы, у якой усё можна падрабіць, усё перапісаць, быцдам тую гісторыю, за ўдумлівае і дзёрзкае дасцьльедаванье якой-так баяліся Міколы Ермаловіча старыя і новыя ўлады.

Андрэй Дынко

КАЛЯНДАР

9 ліпеня 1900 г. брытанская каралева Вікторыя дала згоду на стварэнне Аўстралиі

лійскай фэдэрациі. Праз паўгады была створаная дзяржава пад назвай Фэдэрация Аўстралия, напачатку — дамініён, потым Аўстралия набыла незалежнасць. Хаця ѹ сэньніннягі часу дзяржавай намінальна кіруе брытанская каралева і прызначаны ёю генэрал-губэрнатар.

Найвышэйшая кропка Аўстралиі носіць імя Тадэвуша Касцюшкі. Найбольшая колькасць эмігрантаў з Беларусі пасялілася там пасля 1944 г. — ня менш за дзесяць тысяч ялонія чалавек. Сярод іх былі Алеся Алексік, Павал Гуз, Міхась Зуй, Уладзімер Клуніцкі, Язэп Малецкі і інш.

10 ліпеня 1900 г. у вёсцы Стаярова Браслаўскага павету нарадзіўся Пётра Сергіевіч, беларускі мастак. Тая вёска — калі маляўнічага возера Богіна. Сын безъязмельных сялянаў, у 1917 г. Сергіевіч апынаецца ў революцыйным Петраградзе, азіраеца навокол і вятаеца надзіа на Браслаўшчыну. Прачтагуши ў «Кур'еры Віленскім» абвестку пра адраджэнне Віленскага ўніверсytetu з мастакім факультэтам, Пётра накіроўваеца ў Вільню і становішчы.

Памёр Лявон Трусевіч. У другой палове 40-х гадоў ён — студэнт факультету дантыстыкі ўніверсytetu Марбургу пад Лянам, амэрыканскія зоны Нямеччыны, сябар беларускай студэнцкай грамады ў Марбургу. Стуль я, тады таксама студэнтка Марбурскага ўніверсytetu, сяброўка беларускай студэнцкай грамады, мела щасцьце ѹ гонар пазнайць Лявона Трусевіча.

Лявон быў спакойны, съціплы й ветлівы і ўслuhлівы сяброві. Быў ён і беларускім патрэтом. Ня дзіва, Лявон — гадунец, яшчэ ў сярэдняй школе ў Наваградку, такіх выдатных беларускіх настаўнікаў, як съветлай памяці Аляксандра і Натальі Орсаў.

У другой палове саракавых гадоў беларускія студэнты Марбургу былі на ўтрыманні ДП лягеру, а за наўку ўва ўніверсytete плаціці мусілі неяк самі стараца. Аж дзіва десьцца цяпер, як мы давалі сабе рады?! Сагранізавалі Студэнцкі Фонд, на якіх ахвяры давала ажвярна беларускай грамадзтве, што таксама жыло ў ДП лягерох. І так неяк «циярпелі», вучыліся, бо хацелі вучыцца. У 1947 годзе ў Нямеччыне настала «вэрнг разформа» грошай, што спрычыніла для студэнтаў яшчэ большую фінансавыя цяжкасці. Дзяякуючы аднак старацамі Рады БНР, а дакладней, старшыні яе Міколы Абрамчык, удалося з Ватыкану дастаць беларускім студэнтам стылэнды на студыі ў католіцкім ўніверсityze Лювэн у Бельгіі. І большасць беларускіх студэнтаў з Марбургу паехала вучыцца ў Лювэн.

Лявон быў наканавана было выехаць у Чыкага, ЗША. Зрэдку мы ліставаліся. Паслья адбыцца контракту ў шпіталі для сухотных хворых я паступіла ў Таронтаўскі ўніверситет настрыфікація свой нямецкі дыплём. На наўку я трохі зарабіла, працуячы клінічаром — мыла ў шпіталі падлогу. Лявон, каб зарабіць гроши на студыі, працаўваў у Чыкага на фабрыцы.

Аляксандар з падмогаю падыходзіў толькі да Менску. Астроскі, падмацаваўшыся смаленцам на чале са Станіславам Кішкам, рушыў на маскоўскую ваяводу Кошкіна, што стаяў на рацэ Ведрашы ля Дарагабужу. Чатыры тысячы нашых супраць сарака тысячай маскоўцаў! Але гетман стаяў на сваім — біцца. Мы прайграли... Я піша Генадзь Сагановіч, пераможцы разбурылі мост праз руцю Трасну ў тыле зможаных ды бязлітасна скліх іх, тапталі, тапілі... Загінула абсолютная большасць ліцьвінаў. Сам князь Астроскі трапіў у палон.

Да бітвы на рацэ Крапіуне, што пад Воршай, застаялася 14 гадоў.

15 ліпеня 1900 г. у вёсцы Агароднікі Вялейскага павету (цяпер Пастаўскі раён) нарадзіўся Уладзімер Дубоўка, пазіт пеклодчык. Скончыў Новавялейскую настаўніцкую сэмінарыю, паступіў у Вышэйшы літаратурна-мастакі інстытут імя Валер'я Брусаўа ў Маскве.

Там, у Маскве, Дубоўка і застаяўся. Радагаваў беларускамоўны варыянт «Весьніка ЦВК, СНК і СПА Саюзу ССР», быў адказным сакратаром пастаяннага прадстаўніцтва БССР пры Урадзе ССР, у 1924—27 г. выкладаў беларускую мову ў Камуністычным універсytete народнага Захаду. Але найбольшую вядомасць, прынамі ў Беларусі, прынеслы Дубоўку вершы. У 1930 г. пазіт быў арыштаваны ў справе Саюзу Вызвалення Беларусі і праз год высланы на пяць гадоў у Яранск, на скрайню Поўнач. У 1937 г. яго паўторна арыштавалі і на гэты раз прысудзілі да 10 гадоў пазбаўлення волі. Па вяртанні з турмай Дубоўка прысьвячаў сябе зблысцага пісанью дзічынных вершаў і аповесіцай, а таксама перакладам на беларускую мову Шэкспіра, Байрана, Сыракомлі.

Алег Гардзіенка

віцца вучнем Фэрдынанда Рушчыца. Віленскі юнівэрситет быў скончаны ў 1927 г., малады мастак пасльё павучыцца ў Кракаве. Сергіевіч малюе сваякоў, суседзяў, знёмы, аднавіскоўцаў, ландшафты Браслаўшчыны. Сяргей Харэўскі адносіцца да 100 найлепшых твораў беларускага мастакства XX ст. На карціне мужчына сядзе на плячу і жанчына з дзіцем кроначы падзяліца кудысь удалянін. На думку С.Харэўскага, гэта Язэп і Марыя з малым Ісусам, ґратуючыся, бягучы ў Эгіпэт. Апрача карцін, Сергіевіч маляваў абрэзы і распісваў касцёлы Віленшчыны. Існуе легенда, што Панцелямон Панамарэнка праланоўваў мастаку: «Пераяжджай у Беларусь, мы табе касцёл адчынім». Не паслушаўся Сергіевіч і застаяўся ў мілай сэрцы Вільні.

14 ліпеня 1500 г. адбылася бітва на рацэ Ведрашы. Вайна Вялікага Княства Літоўскага з Масковій, што пачалася ўвесну 1500 г. Баявы дзэньнікі вяліся ўздоўж усёй усходній дзяржавай мякы. Найвышэйшы гетман ВКЛ Канстанцін Астроскі сабраў блізу 3,5 тысяч вершнікаў і ў траўні 1500 г. рушыў на ўсход княства — «сцерагчы межы». Войска Астроскага ў канцы чэрвеня дасягнула Смаленску, у той час як вялікі князь

вядомы, што паслья студыяў будзе працаўцаць там, куды яго пашлюць: і гэта сцярпрашы ён працаўаў лекарам-дантыстам у індэйскім рэзэрваке, а заўтварыўся ў азіяцкіх вершаў і аповесіцай, а таксама перакладам на беларускую мову Шэкспіра, Байрана, Сыракомлі.

У часе дантыстычнай практикі Лявон пазнаёміўся ў ажаніі з Эвэлінай, дзяўчынай скандынаўскага паходжання — нащадкам «вікінгаў, адважных варагаў».

Памёр Лявон з ранай, спрычыненыя агнём нешчаслівага выпадку. І так на 76-м годзе абарвалася нітка добрага, злёсёды карыснага для іншых Лявонавага жыцця. Сыпі спакойна, Лявоне. Мы Цябе не забудзем.

Шчырый мае ў беларускіх марбургцаў спачуваны спадарыны Эвэлін, сыну ў дачэцца Трусевічам.

Вечны Табе, Лявоне, спакой і вечная Табе памяць!

Райса Жук-Грышкевіч

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

М.Гарэцкі. Публіцыстыка 1918-1919 г. / Укладальнікі В.Селяменеў, В.Скаладан;

МАМАБУК З МАЛАДЭЧНА

Нядайна пазваніла знаёмая тэатралка, каб падзяліца сваёю радасцю ад чарговай скандалнай прэм'еры на «Вольнай сцене», што адбылася дваццаты дзясятага чэрвяна. Казала, што я шмат чаго згубіў, не пабачыўшы новую пастаноўку Валерыя Мазынскага «Прынц Мамабук» паводле новай п'есы Аляксея Дудараўа. Што яна даўно так не смыялася, што ў пастаноўцы безыліч падколаў пра сёньняшнюю ўладу і, самае цікавае, што я наўрад ці ўжо пабачу гэты спектакль. Мідкульт забараніў апачальному тэатру грацы новую пастаноўку. Аргументаваўшы сваё рагашэнне тым, што дзяржава на гэтаке відовішча ні капейкі не дала, сродкі тэатру знайшоў сам, вось хай сам і грае камэдыю дзе заўгодна, толькі не на дзяржаўнай сцене.

Вось чаму, убачыўшы знаёмую назну на афішы Маладачанс-

кага тэатру, які прывез падзвіць сталіцу менавіта гэтым спектаклем, я ахвяраваў джазавым вечарам памяці Армстронга і падаўся ў ДК МТЗ. Дачасна пагадзіўшыся з самадзеяльным узроўнем заштатных артыстаў і спадзеючыся толькі на тое, што спектакаль не адменяецца з-за нецікаўсці сталічнай публікі да трактаразаводзкіх падмосткаў. Зрэшты, тым больш прыемна было асуадзіць сябе за неабгрунтаваныя стацічныя снабізм.

Маладачанцы парадавалі як раз прафесіяналізмам і жывым сцэнічным куражом, без якога нікія камэдыі ня сымешныя. Думаю, ніводзін глядач, а іх у немалой залі сабралася шмат больш за палову, не застаўся расчараваны дудараўскай пародыяй на канцовы тэлесэрыял.

У рэспубліку Бусяроў з афіцыйным візитам з афрыкан-

кага каралеўства (чорт лабірай, забыўся назну... Ну, напрыклад, Драбадан) прыбывае ягоны кароль Мамабук Першы. Сустракацца высоцага афрыканскага госьця ѹ маҳада драбаданаўскім зялёна-чырвоным сцягам кітчуюць бусяроўца Калюню. Але Калюня на-ват не згадаўшыца, чыя кроў цяча ѹ ягоных жылах, і чык сцяг за абязаную ўладамі вышіку ён няд-байні ўзяў у рукі. Аказваўшы, ягона маці, што сёньня прадае бананы, а яшчэ нядайна была настаўніцай, дваццаты адзін год таму назад была ў камандыроўцы ѹ далёкім Драбадане. Дзе ву-чыла маленікіх драбаданаў-геграфіі. І закахаўшы ѹ яе адзін вучань... Зрэшты, ня буду пера-казваць звышзахапляльны сю-жэт. Скажу толькі адно — пад-

час антракту права пакінучь залю не скрыстаў ніводзін глядач. Да-рэчы, асноўную частку публікі

складала моладзь. Якая бурна разагавала на некаторыя рэплікі, датычныя адзінага прыдуркаватага персанажа ўсёй п'есы, які так ні разу ў не паказаўся — Галоўнага Старшыні Рэспублікі Бусяроў.

Пара прыблізных дыялёгau. Кароль Мамабук, прачынаючыся ѹ сваім пасольстве, пытадца ѹ пасла: «А нашто я сюды прыля-цеў?» Той: «Міждзяржаўны дагавор аб дружбе падпісваць». «А ён нам патрэбны?» «Не». «А ім?» «Не». «Дык нашто мы прылехалі?» «А да іх суседзі ездіць на хо-чуць». «А Старшыня, можа, разумее па-драбаданску?» «Да Вы што! Ён і сваёй мовы ня ведае».

Але быў у залі сярод задаво-ленай публікі адзін самы ўдзячны глядач. Ён сядзеў якраз за мною, і сваім заразлівым съме-хам ствараў для мяне стэрэафект дзея. Гэта быў аўтар п'есы, сам

Аляксей Ануфрыевіч Дудараў. Геніяльны как'юнктуршчык, у добрым сэнсе гэтага слова, ён добра ўгадвае — які тэатар калі пат-рэбны. Вітаўтавага нашчадка мы ў 96-м не дачакаліся, настай зорны час для Мамабука. І дарэмна, здаецца мне, наракае на родны Мінскульт рэжысэр Мазынскі. Нават у эпоху ўсеагульнай кампутарызацыі ды Інтэрнэту гэта кантора ня можа існаваць без апальнага раздражнільніка. Ім дазарэзу патрэбная «Таганка». Выбар паў на «Вольную сцену». Беларускамоўныя, маладыя, хуліганістыя. А тое, што паста-ноўку Мазынскага мы ўсё ж пачым увесень, я не сумніваюся. Таганку ж трэба ўвесе час за не-шта цікаваць, прымушаць непшта дапрацоўваць, шукаць у тэксце крамолы. Таму будзем чакаць су-стречы зь менскім Мамабукам.

Глядач

ДЫСКАГРАФІЯ

Я ДЗЕВАЧКА З ПЛЭРАМ...

«Нам с тобою было super». Група «Леприконы». (р) «Союз», 2000.

АСТУНІН: VERKAUF IN DEUTSCHLAND IST VERBOTEN

Вось калі б мне зараз было гадочай з чатыраццаць-пятнаццаць, і быў бы я да таго ж дзяўчынкай, і калі б я выкінула ўсё свае тамагочы, і бегала б у школку на дыскатэкі, калі б мне маці падарыла аўдыёплэйер і не забылася пры гэтым растлумачыць, скуль насамрэч дзеці бяруцца, тады б я напэўна набыла гэты альбом і была ў бчасцілівай роўні ў той самай ступені, калі бачу на-стайніка гісторыі (фізкультуры, астра-номіі), у якога, як і ўсё дзяўчынкі кля-

сы, я безнадзейна закаханая...

Тады б і Ілья Міцько быў бы майм ідалам. Я б kleila на съценкі ягоныя каляровыя адбіткі. Трызьвіла б ім па начох і не звярталася ўвагі на недаречныя жэсты маці. Ну, што з таго, што яна круціць пальцам ля скроні?! Усё адно: Леприконы — гэта супэр! Не — Super!

Мяне не калыша, што ў Багдановіча верши, а Агінскі — кампазытар. Агінскі даўно памёр. А Ілья — вось ён, Super! І ўсё іншыя Леприконы — адваленія хлопцы. Што, Агінскага па тэлевізары паказвалі? А гэтых — ці не штодні! Ім усяго толькі крышачку больш гадоў чым мне, а яны ўжо добра ведаюць, скуль дзеткі бяруцца: пакатаў тую разы з два на «Халі-галі» — і маеш на-ступствы: вакуум.

А што той вакуум? Усяго толькі клопату, каб маці з кляснай не дазналіся... Сплюнуў — і гатова! Зноў слухаўкі пачапіла, і на ўрок алгебры. Super! І няхай матэматычка злосная, як паратрупэр, — яна ўсяго толькі стомленая жыцьцём ды навыплатай заробку жанчына. А я вось маладая ды поўная сілу. Зэмфіра — мой Бэтховэн. Леприконы — музыка майго руху. Розуму, — таксама.

Праўда, сястра старэйшая кажа, што зёй тое саме некалі было. Толькі не Міцько, а Дытэр Болен нейкі. А цапер сястра з двума дзеткамі на руках, маленікай зарплатай, бяз мужа і кварты. Уся поп-музыка яе — гімн БССР а шостай раніцы. Слухае яго і шэпча сабе пад нос. Ну, і няхай сабе! А я, між тым, у навушніках, як у прэзэрватыве, аднягаюцца. Я ж з іхнага пакаленія, з Леприконаў.

лам -- гэтым самым сымбаліям кожнае краіны, як герб, сцяг і гімн. Адметнасці выдання ёсьць аповеды пра малавядомых беларускіх жывёл, што значна дадаўніе нашы веды пра нашу Башкайшчыну ня толькі як пра краіну зуброў. Бальшыня нарысаў друкавалася ў адноўленай «Наша Ніва» ў першыя гады яе існавання.

На шляхах да ўзаема-
зуменія: Навуковы зборнік /
Рэдакцыйная колегія: А. Мальдзіс
(галоўны рэдактар) ды інш. —
Менск: «Беларускі книгаизбор»,
2000. — 356 с. — (Беларусіка =
Albaruthenica; книга 15). — На-
клад 500 ас. ISBN 985-6318-81-5

Зборнік складаецца з матар-
ялаў трох міжнародных навуко-
вых сур'ечак, асноўнаю тэмую
якіх было грамадзка-культурнае
ўзаемадзеяньне Беларусі ў суседніх
краінах. У першы разъдзел увайшлі
спавешчаны, прачытаныя на бе-

ларуска-польскім форуме, другі прысьвечаны асобе й спадчыне Мікалая Радзівіла Сироткі, трэці — Браніславу Эпімаху-Шыпілу. Матар'ялы зъмешчаны ў беларус-
кай, польскай і расейскай мовах.

Спадчына. № 2, 2000. — Менск, 2000. — 224 с., іл. — На-
клад 1814 ас. ISSN 0236-1019

Сярод найцікавейшых матар-
ялаў апошняя нумару «Спадчыны» — артыкул Рыгора Максімо-
віча «Як беларускі Менск стаўся
«Мінскам»», дакумэнты часоў на-
цыянальнага адраджэння пачатку ХХ ст. ды новыя дасьледзіні з гісторыі шляхецкіх радаводаў і краязнаўства.

З. Санюк. Эстэтыка твор-
часці Янкі Купалы / Навуковы
рэдактар В. Салеев. — Менск:

«Беларускі книгаизбор», 2000. —
212 с. — Наклад 300 ас. ISBN 985-
6318-85-8

Агляд надрыхтаваў Віктар Мухін

Цяперака ж усе слухаюць выключна на «Лепразорца» і іх альбом «Я з табой удавіўся гот-здохам». Між іншым, кампазытарам у той групе — сын Ільі Міцько. Яму ўсяго толькі дзевяць, а які ён ужо таленавіты, які сэкс!

Дарэчы, а хто такія лепрыконы?

Ле-прыкончаны СЛУХАЧ

АЛЕСЯ І КАСТУСЬ
«Александра и Константин». (р)
2000. Дэмантрасційны CD.

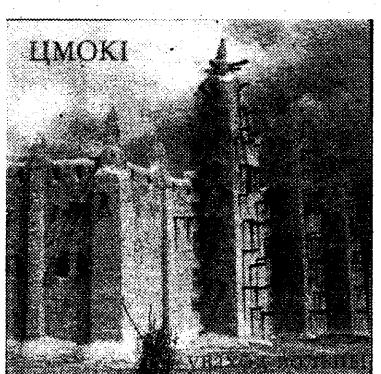

Як вы наконт таго, што ў Барысаве любяць пасыпляваць папулярныя джазавыя мэлёды? Я дык асабіста ня супраць, калі вяртатца да альбому «Новая альтэрнатыва», дык гэта песьня была б там вельмі дарэчы, дзякуючы арыгінальнаму аранжаванню, адметнай манеры выканання і дзвісной пе-радачы глыбіннага ўнутранага зместу напеву. Праз гэта дует «Александра и Константин» па духу становіцца недзе побач з эта-трію «Тройца».

Дай Бог, каб ім пленна «капалася» і надалей менавіта на гэтых музычных сотках. Но прасторы штата Арызона ўзараныя даўно і глыбока, а на на-
ших жа «нядобіцах» яшчэ можна зыняць неблагія ўраджай. Даеш беларуское кан-
тры бяз скідак на неспрыяльныя атмас-
ферныя ўмовы!

Арліны СЛУХАЧ

НЕАХАЙНЫ СЫЁБ
«Уход волны». Група «Цмокі». (р)
2000.

Назва альбому — гэччая такая. Маўляў, заходзь сюды кожны, калі маеш на тое ахвоту. Ну, зайшоў... Потым доўга выйсце шукаў. Думаў, што пісаць: прыязныя пажаданні ці прада-
ду? Вырашыў паспрабаваць злынчыць адно з другім.

Праўда. Калі гэты альбом — дэмантрасційны (пра тое, прынамсі, гаво-
рыць шэршаг фактараў), дык навошта ён такі працяглы ў гучаны? Хапіла б двух-
трох опусаў, каб атрымаць поўнае ўя-
льненне пра тых «Цмокі». А атрымала-

ся ўяльненне такое: чудоўная мастацкая самадзеяньсць. Адно з песенек — неахайныя, безаблічныя прыпейкі пад акампанемент нібыта рок-гітараў. Пра-
шу зразумець мяне правільна: статус дэбютанта нікак не зьяўляеца абаронай ад крытыкі. Пааберцершыся на ту-
соўках, зъведаўшы «Басовішча», але

пры гэтым анік я ня ўзынішь ўзроўню, укорашні дэбютанты надзвычай хутка пачынаюць уяўляць сябе мэтрамі. І тады іх ужо не зачапі! Адразу ж стануць лісты пісаць у музычныя ці проста савецкія газеты, морды біць гатовыя. То не пра

«Цмокі», зразумела. Пакуль. А я вось што скажу: калі ты мэтар ці хоць бы паўмэтра, дык выканай пераканаўча нешта накшталт беларускага рок-стан-
дарту «Цмокі он з ўотэр» — і тады па-
міркуем, на што ты здолныя як рок-
музыка, ці маеш права пісаць уласныя песьні, на горшыя за твая стандарты.

На жаль, «Цмокам» тое пакуль яўна не паграхае. І не таму толькі, што яны дэбютанты і яшчэ недастаткова абазнаныя ў прафесіі. І не таму, што вакаліст часта элемэнтарна не выльвае належнага — Крыс дэ Бург, напрыклад, на канцэртах, кажуць, таксама сльпявае на-
чысты. Але дэ Бург мае ідэю, няхай і саладжавую, бярэ ёю, а не майстэрствам сльпяваў. Вось тут і мушу перайсыць да другога пункту праграмы.

Прыязныя пажаданні: калі маеш жаданье замацаўца на рынку з уласными мастацтвам, першым сымбалічна за-
тарату ды ляцець ў студыю, падумай, што ты хочаш зрабіцца. У «Цмокі» ідэя ёсьць, але

ВЕРШЫ, НАПІСАНЫЯ ДА ПОЛАЦКАЙ ВЫСТАВЫ ГАБЭЛЕНУ ТАЦЯНЫ КОЗІК «ПТУШЫНЫ РАЙ»

Алесь Аркуш

Птушыны рай

Птушыны рай — як пылок на крылах мялтіка.
Птушыны рай — кліп на песні анёлаў.
Птушыны рай — апошні прыстанак.

* * *

Хто бачыў могілкі птушыны?
Мільёны дробненкіх грудкоў.
А можа ў хвалях мора сіняга
Хаваюць іх, як маракоў?

Дзень-ноч мільгаюць неутаймоўнія,
Шляху пункціры неба ткуць.
Ляцець — вось самае галоўнае!
Няма калі спачыць-заснуць!

* * *

Над лесам птушкі праляцелі.
Яны паспельць кудысь хацелі.
У кожнай ёсьць душа і цела.
І цела за душой ляцела.

* * *

Ляцець ад відна да відна.
Крылом дакрануцца крыла.

Прамкніць праз магічнае шкло.
Крылом падтрымачі крыло.

Ніякіх хвальшывых дылем.
Заўсёды на пругкім крыле.

* * *

Слава тым, хто тримае гняздо,
Хто ўнікае зязульчынай долі,
Хто з галінак складае свой дом,
Хто ня схібіць у справах ніколі.

Гэты мудры, стары запавет
З малаком мы ўсмакталі адночы.
І на гэтым стаяцьме наш съвет.
І глядзець нам ня сорамна ў Вочы.

Замкнёная прастора

Вітраж з восеніцкай лістоты
прапускае съятло толькі патрэбнага колеру:
жоўтае й чырвонае
чырвонае й жоўтае
але ѹдзе час
і чым менш застаецца ў восені дзён
тым больш цымянеюць шклінкі-
лісьце
тым больш яны пакрываюцца
пымам-шэршнью
тым хутчэй памірае знаёмы малюнак
і калі, здаецца, наўкол вось-вось
павінна
ўсталявацца цемра
праз голую раму на голую зямлю
абрынваеца съялупчае съятло
і ты зноў пачынаеш марыць
пра жоўта-чырвоны вітраж
пра сваю замкнёную прастору

* * *

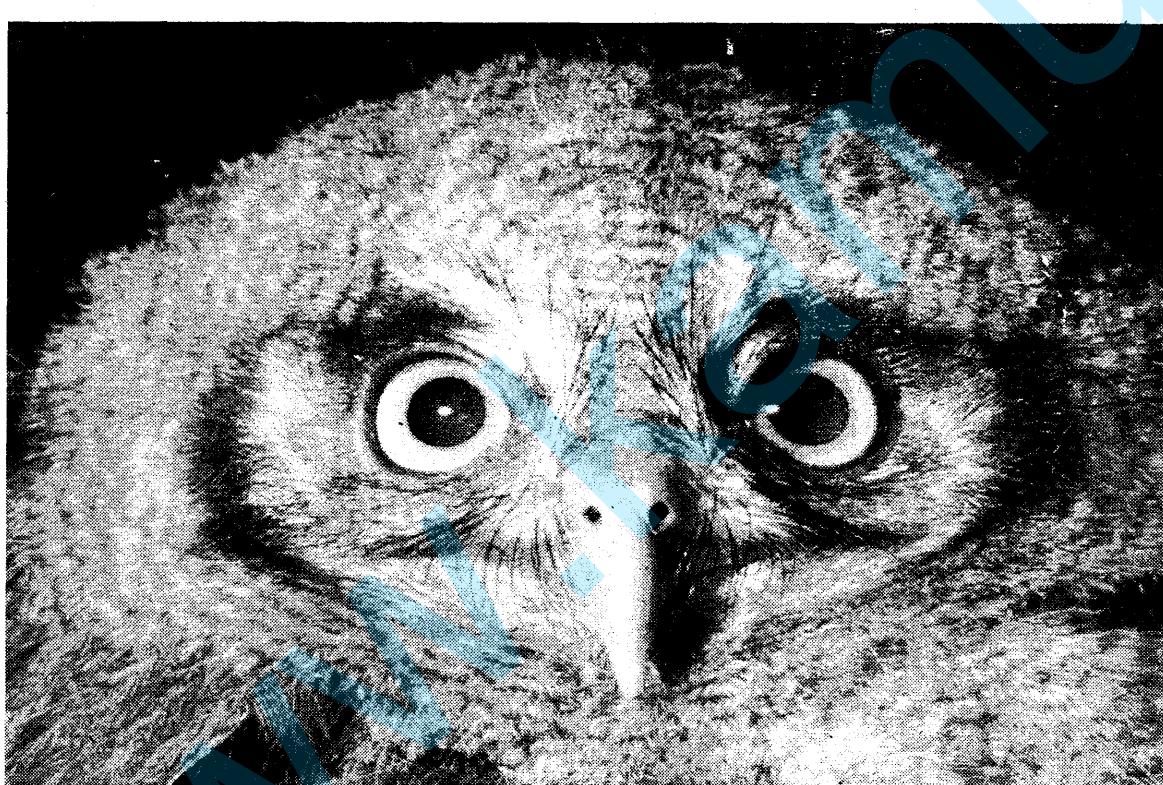
За хмызамі, за лясамі,
Між балотаў і лугоў
Рай птушыны захаваны
Ад хвароб і ганчакоў.

Там ня думаюць пра крыўды,
Там ня клянчуць медзякі,
Там не падразаюць крылы
І ня мнуть слабым бакі.

Вы спытаеце, напіўна:
Як патрапіць ў гэты рай?
Вам жаўрук адкажа съпевам.
Вам пакажа шлях ручай.

Дзіцячы вершык

Чыж
аблюдаваў Парыж.
Шпак
марыць пра Ірак.
Журавель
паляцеў у Бруссель.
Варона
съягнула карону
з ангельскага трону.
Бугай —
сэпаратыст,
ён аб'явіў непадлеглым
свой балаціны край.
Верабей,
каб далей ад радыяцыі,
эміграваў у Бамбэй.
Гіль —
у Израіль.
Сарока —
у Марока.
Дзяцел —
наадварот,
ён патрыёт,
любіць Нарач і Мядзел.
А гусь —
ведама, тутэйшая,
гаворыць уголос: Расея,
а ў думках гучыць — Беларусь.

7 ЛІПЕНЯ Ў ПОЛАЦКУ ШУКАЛІ ЛУГАВЫЯ КВЕТКІ

Такога адкрыцця мастацкай выставы Полацкі музей беларускага кнігадрукаванні яшчэ ня бачыў. Мясцовыя габэленшчыцы Тацияна Козік, прызначыўшыя прэзентацыю свайго ўласнага вэрнісажу на 7 ліпеня, рызыкаўала. У гэты дзень у суседнім Віцебску «Славянскі базар» дасягнуў свайго апагею. Напачане магілі праінтараў «Птушыны рай» (так называеца выставка габэлену мастакі) і выбраць «базар».

Пэсамістычныя прагнозы ня спрадудзіліся. Людзей на адкрыцці выставы прыйшло шмат. Прchyм ня толькі мастакі й сябры габэленшчыцы, але й мясцовыя бізнесоўцы й нават прадстаўнікі кіраўніцтва гораду, якія ня вельмі часта наведваюць падобныя зборкі. А незвычайнай адкрыцця была ў тым, што арганізаторы падрыхтавалі сапраўднае шоў, у якім «Цвіком» стаўся выступ полацкага мастацтва «Сафія». Нягледзя-

чи на тое, што «Сафія» сярод іншых аўтарытэтных беларускіх агенцтваў была задзейнічана ў «Славянскім базары», пяць яе лепшых мадэлек (адна з іх толькі што вярнулася з Эмірату) засталіся ў Полацку дзеля «Птушынага раю». У прэзентацыі таксама ўзялі ўдзел трох мадэльёў з сваімі калекцыямі — Ірына Брусынікіна (Наваполацак), Ірына Прахарэнка і Іаланта Шведава (абедзівэ ў Віцебску). Брусынікіна адмыслова для гэтай акії падрыхтавала новую калекцыю «Крылы колеру лінну». Эксклюзіўныя сукенкі яна вырабіла й для мастакі, і для мастацаваніц Галіны Рабянковай, якая вяла прэзентацыю. Прахарэнка Й Шведава паказалі таксама свае найноўшыя калекцыі, з імі яны сёлета стаўся фіналісткамі маскоўскага конкурсу «Новы вобраз XXI ст.».

Падчас прэзентацыі гучалі й вершы, іх дэкламавалі полацкія паэты

Лера Сом, Ірына Дарафіячук і Алесь Аркуш. Пазію на выставе можна чытаць і на сценах побач з габэленамі, мастака выкарысталі тэксты вершаў у пабудове экспазіцыі. Сядро любімых паэтав яна называе беластоцкую паэтку Надзею Артымовіч. Сур'ёзна падрыхтавалася да свайго вэрнісажу й сама Тацияна. Чатыры вялікія габэлены выстаялія ўпершыню. Не амбінуі гэты падзею здымалі адрэзу дэньне полацкій адна наваполацкай тэлестуды. Ведаючы тое, што мастака любіць лугавыя кветкі, сам дырэктар Полацкага гісторыка-культурнага запаведніка Мікалай Ільінікі зьбіраў краскі ў ваколіцах Полацку. А наваполацкі мастак Ігар Куржалай прыйшоў адкрыццё з цэлым спалом рамонкай, ці то 188, ці то 189 кветак — напамінак пра ку-
пальскае раінадзенства.

Васіль Кроква

Наша Ніва [28] 10.07.2000

прывітаньнямі,
граф Кокс».

І ён заклеіў гэты ліст у прысутнасці судовага выкананаўцы. Але, акрамя гэтай цыдулкі, не паклаў у канверт нічога. Калі ліст быў атрыманы, у ім сядзела блыха.

Вышадзеныс у цяперашні час

Эрнст Блох

На гэтае «тут і цяпер» можна выйсці і найдзіўным чынам, яно ніколі не бывае ад нас далёка. Ведаю я адну кароткую, амаль прымітывную ўсходнезыходзіўскую прыпавесьць, у якой адно што канец дыкі вось неяк расчароўвае. Яе канец — гэта, пэўна, досьціп, даволі кас трубаваты і цымяны, невяслёы, але ўсе ж такі досьціп, сэнс якога ў тым, каб засыпаць яму, у якую вы ўпалі. Яма — гэта наш ЦЯПЕРАШНІ ЧАС, у якім мы ўсе знаходзімся і ад якога ня збавіцца з дапамогай апаведаў, хоць гэтак якраз і спрабуюць найчасцей ратавацца.

Навучанье і працяглія дыспуты стамілі ўсіх жыдоў у местачковай сынагозе, і яны ўзяліся абліяркоўваць, што кожны з іх зажадаў бы сабе, калі б зьявіўся анёл. Рабі сказаў, што яго задаволіла б ужо адно, каб анёл дапамог яму пазбыцца свайго кашлю. А я папрасіў бы, скажаў другі, каб мая дачка ажанілася.

А я, усклікнуў трэці, не скажеў бы зусім аніякіх дачок, а папрасіў бы сына, які ўзяў бы ў спадчыну мой інтрас. Нарашце рабі зъяўрнуўся да жабрака, які прыбіўся да кагалу ўчора ўвечары і сядзеў цяпер, занядбаны, у рыманах, на апошній лаўцы. «Што б пажадаў ты сабе, мой дарагі? Богу ёкарту скласці варты, што не выглядаеш ты на чалавека без жаданняў». — «Я хадеў бы, — азываўся жабрак, — каб я быў магутным каралём і каб у мене была вялікая краіна. Каб я ў

Блыха

Курт Тухольскі

У правінцыі дзю Гар — абсалютна правільна, там, дзе знаходзіцца Нім і Пон-дзю-Гар, у Паўднёвой Францыі — там у паштовым бюро сядзела за служку адна надта сталаага веку дзеўка. Мела яна дрэнную звычку — адчыняла крыху лісті і чытала іх сабе. Гэта ведаў ўесь съвет. Але, як гэта вядзеца ў Францыі, кансьержка, тэлефон і пошта — гэта съятны ўстановы, іх можна ўжо неяк там трохі зачапіць, але надта чапляць іх нельга, і гэтага ня робіць аніх-то.

Такім чынам, векавуха чытала лісты і сваёй нясыцілась цю прыносіла людзям такія-сякія турботы. У правінцыі дзю Гар у прыгожым замку жыў адзін разумны граф. Графы ў Францыі іншым разам бываюць разумны. І гэты граф зрабіў аднаго дня наступнае: ён запрасіў да сябе ў замак судовага выкананаўцу і ў ягонай прысутнасці напісаў да свайго сябра наступны ліст:

«Дарагі сябра!

З тae прычыны, што, як я ведаю, паштовая служка Эмілі Дзюпон увесь час адчыняе нашыя лісты і чытае, бо аж лопае ад цікаўнасці, я далучаю да гэтага тэксту, каб пакласці канец выхадкам азначанай асобы, жывую блыху.

З шматлікімі зычлівымі

Вялікі

Вязень

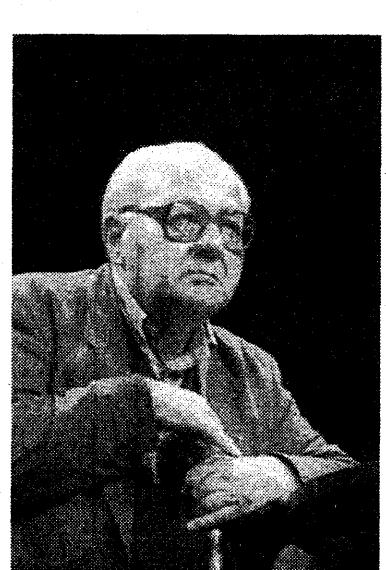
Сямён Букчын
Варшава

У Нэапалі памёр вялікі польскі пісьменнік Густаў Герлінг-Грудзінскі

«Мая біяграфія — гэта сымбаль дваццатага веку. Жыў у праклятым таталітарным стагодзідзі, якое, спадзяюся, ужо скончылася. Таталітарызм, гітлерызм, фашизм, саветызм і камунізм — вось грамадзкія сыштэмы, у якіх увасобілася зло, якое пануе паміж людзей».

Так напісаў пра час, у якім яму давалося жыць, знакаміты польскі празаік, эсэіст, заўзяты спрачальнік і выкryval'nyk Густаў Герлінг-Грудзінскі, які памёр у Італіі на 82-м годзе жыцця. Герлінг быў незвычайнай асобай — гэта прызнаюць нават тыя, што яго граміў у сваіх артыкулах і інтэрвю аж да апошніх дзён ягонага жыцця.

Уражвае біяграфія Герлінга. Ён нарадзіўся ў Кельцах у габрэйскай сям'і, што, як азначаюць у гэтыя дні мэмуарысты і аўтары нэкралёгаў, зъдзяліліца малавядомым фактам. Герлінг не выракаў

ся сваіх бацькоў і не хаваў свайго паходжання. Але ён быў польскім пісьменнікам і ўсё жыццё дбаяў толькі пра Польшчу. Студэнт-паляніст Варшаўскага ўніверсітэту, Герлінг у канцы 30-х гадоў увесь аддаецца літаратурнай дзеўніцце, публікуе артыкулы, эсэ. Зь першых дзён вайны і прыходу немцаў ён заняты кансьпітрацыйнай працай, выдае бюлетэнь «Польскага народнага руху

КАРОТКІЯ АПАВЯДАНЬНІ

кожным горадзе меў палац і каб у найпрыгажейшым горадзе была ў мяне рэзыдэнцыя з оніксу, сандалу і мармуру. Там я сядзеў бы на троне, мае ворагі трымцелі б ад страху перад мной, а мой народ любіў бы мяне, як калісі караля Саламона. Але ў вайне ня меў бы я шчасьця, што меў Саламон; у краіну ўрываеца вораг, мае войска церпіць паразу, а ўсе гарады і лясы сплываюць полымям. Вораг ужо стаіць перад маёй рэзыдэнцыяй, я чую крыкі панікі на вуліцах і сяджу ў троннай залі сам адзін, з каронай, скіпетрам, у пурпуроў манты з гарнастаевым рантам, пакінуты ўсімі дастойнікамі, і чую, як народ патрабуе маёй крыўі. Тут я распранаюся да сподняга і скідаю з сябе ўсё прыгостства, саскокаю праз вакно на двор. Іду праз горад, тлумам, потым вольным полем і бягу, бягу праз спустошаную маю краіну, бягу дзеля ўласнага выратаванья. Дзесяць дзён бягу да мяжы, дзе мяне нікто ня ведае, і пераходжу на гэты бок, да другіх людзей, якія нічога пра мяне ня ведаюць, нічога ад мяне ня хо-чуць, — і вось я выратаваны, і з

учорашияга вечара я сяджу тут». — Доўжыцца паўза, адчуваецца шок, жабрак ускочыў, рабі глядзіць на яго. «Мушу сказаць, — прамовіў павольна рабі, — мушу сказаць, што ты дзіўны чалавек. Навошта ты жадаеш сабе гэтага ўсяго, — жадаеш, каб страціць? Што табе тады ад твайго багацця і ўсёй прыгажосці?» — «Рабі, — адказаў жабрак, сядкочы, — нешта мне ўсё ж засталося б. Сподняе». Тут жыды пачалі съмияцца, круціць галовамі, падаравалі жабраку споднюю кашулю і так вось зънялі няёмкасць ад гэтага дзіўнага цяперашняга часу ў якасці канца пажаданьня альбо канца пажаданьня ў якасці цяперашняга часу ў фразе «з учорашияга вечара я сяджу тут», ад гэтага прарыву быцця тут, пасярод мрояў. У моўным афармленні гэта выглядала як раптоўны пераход ад пажадальнага ладу, у якім ён начынае, праз умоўны і абвесны лад і, раптам, да цяперашняга часу. Слухачу крыху казыча мароз па съпіне, калі ён апынаецца там, дзе ён ёсьць. Такі інтэрс не наўажыцца ўзяць у спадчыну ніводзін сын.

Сынег у Халме

Ісаак Башэвіс Зынгер

Холм быў вёскай, поўнай дурняў, маладых і старых. Аднай начы адзін запрыкметіў, як месяц адбівеца ў бочцы з вадой. Усе падумалі, што ён туды ўпаў. Бочку моцна замкнулі, каб месяц ня мог адтуль вызваліцца. Калі наступным ранкам бочку адчынілі, месяца там больш не было. Вяскоўцы былі перакананыя, што яго скралі. Яны выклікалі паліцию, а калі тая не змагла знайсці злодзея, дык яны плацалі ў лямантавалі. Самымі слыннымі з холмскіх дурняў былі сямёра старэйшынаў. Яны былі найстарэйшымі і найдурнейшымі ў вёсцы, таму вёскай і кіравалі. У іх былі белыя бароды і ад няспыннага раздуму зусім высокі лбы. Адночы, дзесяці пад хануку, бесъперапынку ішоў сынег. Сынег пакрыў Холм, як срэбны абрус. Свяціці месяца, мігцелі зоры, і сынег іскрыўся, бы пэрліны і дыямэнты. Старэйшыны ў гэты вечар сядзелі, задумаўшыся, наморшчыўшы лбы. Вёсцы тэрмінова патрэбныя былі гропы, а яны ня ведалі, адкуль іх узяць. Ралтам Гронэм Старышы Дурань, ён жа найстарэйшы з усіх, усклікнуў:

«Сынег — гэта срэбра!»

«Я бачу ў сьнезе пэрліны!»
— усыщешыўся другі.

«А я бачу дыямэнты!» —
гукнуў трэці.

Старэйшынам вёскі стала зразумела, што зь неба ўпаў скарб. Але тут іншы клопат. Халмчакі падаҳвоціліся хадзіць па вуліцах, і напэўна скарб хутка быў бы растрапаны. Што тут можна было парадзіць?

Дурному Тодару прыйшла ў галаву думка.

«Давайце пашлем вестуна, які будзе стукаць ува ўсе вонкі і казаць людзям, каб яны заста-

валіся дома, пакуль мы не пазбіраем усё срэбра, пэрліны і дыямэнты.»

Нейкую хвіліну старэйшыны сядзелі задаволеныя. Яны аж рукі цёрлі ад захаплення. Але тут Лекіш Прыдурак заклапочана ўсклікнуў: «Дык жа кур'ер сам будзе таптаць скарб!»

Старэйшыны прызналі за імрацыю. Напружана моршчылы яны свае высокія лбы ў пошуках вырашэння проблемы.

«Знаю!» — выгукнуў Шмэрль Вол,

«Ну, то какі ўжо», — папрасілі старэйшыны.

«Кур'еру нельга ісці пэхам. Трэба несыці яго на стале, каб ягония ногі не датыкаліся да каштоўнага сынегу.»

Усе былі ў захапленні ад рашэння, прапанаванага Шмэрлем Волам. Старэйшыны пляскали ў ладкі і нахвалівалі сваю ўласную мудрасць.

Адразу распараціліся паклікаць Прастака-на-Пабягушках, хлопчыка з кухні, і пасставіць яго на стол. Але каму несыці гэты стол? На шчасьце, у кухні былі на той час Дурлей Кухар, Міхалап Абіральшчык Бульбы, Драч Мяшальнік Салаты і Гонтэль, які меў забясьпечваць кагальную кухню правізіяй. Усім чатыром было загадана падняць стол, на якім стаяў Прастак. У руцэ той тримаў кіянку, каб стукаць людзям у шыбы. Так ўсё гэта пачалося.

Прастак лупіў у кожнае вакно-калатушкай і кричаў: «Сёньня ўначы нікому нельга выходзіць з дому! Зь неба ўпаў скарб, і таптаць яго забаронена!»

Халмчакі паслухаліся сваіх старэйшынаў і ўсю почне выходзіць на двор. Між тымі старэйшыны вёскі сядзелі і маракавалі і так, і так, што можна было б зрабіць з скарбу, пасля

таго як яго пазъбираюць.

Дурны Тодар прапанаваў прадаць яго і набыць гуся, якія насеяліся залатыя яйкі. Такім чынам грамада магла б займаць сталую крыніцу даходу. У Лекіша Прыдурака была другая ідэя. Ці можна было б купіць акуляры, якія ўсё павялічваюць? Тады дамы, вуліцы і крамы выглядалі б большымі. Ясная рэч, калі Холм выглядаў бы большым, дык ён і быў бы большым, на вёскай ужо, а вялікім местам. Шмат было ў іх такіх самых дасыціпных ідэяў. Пакуль яны ўзважвалі розныя свае задумкі, настала раніца і ўзышло сонца. Яны выглянули з вакна і ўбачылі, што — во гора! — сынег патапталі.

Патапталі яго цяжкія боты носібітаў стала.

Старасты Халма рвалі на сабе бароды і каяліся. Но, прыкідвалі яны, трэ было, каб чацвёрта другіх несылі тых чатырох, што несылі стол з Прастаком-на-Пабягушках?

Пасля доўгага абмеркавання старэйшыны вырашылі, што так і зробіць, калі на наступны год і нахвалівалі сваіх старэйшынаў, на якіх заўжды можна спадзявацца, калі трэба знайсці выйсьце з цяжкай сітуацыі.

Хоць вяскоўцы і праждыліся начыста, але яны спадзяваліся на наступны год і нахвалівалі сваіх старэйшынаў, на якіх заўжды можна спадзявацца, калі трэба знайсці выйсьце з цяжкай сітуацыі.

Пераклаў зь немецкай Яўген Бяласін

за незалежнасць». Перыпетыі вайны прывялі яго ў Горадню, куды ён уцёк з Ільвова перад пагрозай дэпартациі. У Горадні ён уладаваўся памочнікам сталяра пры лялечным тэатры Марыі і Юзэфа Ярэмай. У сакавіку 1940 г. НКВД арыштавала яго за спробу нелегальнага пераходу мяжы — Герлінг хацеў патрапіць у Літву. Яго засудзілі на пяць гадоў. І адной зь першых турмаў была Віцебская. Яе ён пасыляў апісаў у сваіх знакамітай кнізе «Іншы съвет». Вось, дарэчы, вартая тэма для нашага літаратурнага разнаўства — беларускія старонкі жыцця Герлінга-Грудзінскага.

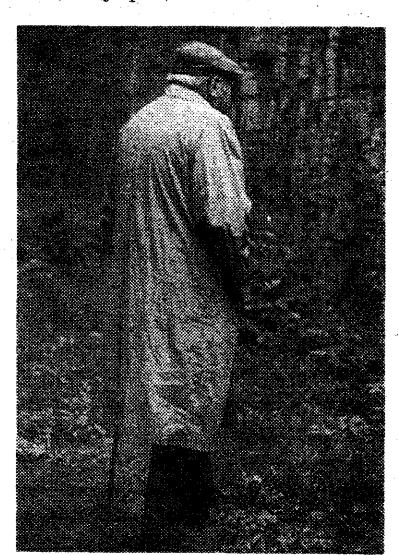
Кніга «Іншы съвет» — гэта бесстаронне і страшнае ў сваіх дэталях апісанье ГУЛАГу (пасля Віцебску былі лягеры пад Волагдай і Архангельскам) за дваццаць гадоў да Салжаніцына. Герлінг пісаў яе ў Лёндане ў канцы 40-х — пачатку 50-х гадоў, пасыля таго, як прайшоў герайчны шлях разам з арміяй генэрала Андэрса, змагаўся пад Монтэ Касіна, за што арымаў орден Virtuti Militari.

Выдадзены ў 1952 г. у Англіі «Іншы съвет», нягледзячы на за-

бліш за ўсё — пра Польшчу. Калі на радзіму прыйшла сваіх старэйшынаў і ўсё не аддаўся, як многія, замілаваліся захапленаму настрою. Ягоныя суворыя максымы былі скіраваныя супраць «перафарбаваных камуністіў» і змагароў за польскую сваю бодру, якіх ён авбінавачваў у змоўе з былымі ўладарамі Польшчы, у «Замазваныні» (Герлінг не выпадкова піша гэтае слова зь вялікай літары) таго реальнага зла, якое ўласбяліў камуністычны рэжым. Ён дамагаўся асудзіць гэты рэжым, падобна таму, як быў асуђаны фашызм у Italii. Герлінг на прагнуну крыві, не заклікаў садзіць камуністіў у турмы, але яснае і цвёрдае асуђэнне рэжыму, реальная дэкамунізацыя грамадзтва — гэта было для яго найважнейшай справай, заруکай сапраўды дэмакратычнага развязанія Польшчы.

Суворы рыгарыст і патрабавальны мудрэц у эсэістыцы, Герлінг на жыцці быў найдабрэйшым чалавекам. Апошнія дзесяць гадоў зіясці ягонага жыцця — гэта пара ўсеагульнае пашаны. Да нэапальскага аракула зъяжджаўся журнalistы і пісьменнікі. Ягоныя інтэрвю, артыкулы і кнігі, тэлеперадачы і фільмы зь ягонымі удзеламі сталі штодзённай духовай ежай палякаў. Ягоныя прыезды ў Польшчу быў вялікай культурнай падзеяй. Польская ўніверсітэты наперабой імкнуліся ўручыць яму ганаровую доктарскую мантую.

Але Герлінг застаўся верны

ВІЦЕБСКАГА ЦЭНТРАЛУ

хопленую прадмову самога Бэртрана Расзла, не атрымаў шырокай вядомасці на Захадзе. Заходняя інтэлігэнцыя ўсё яшчэ была зачарваная «дасягненнямі Савецкага Саюзу ў будаўніцтве самага спрэядлівага ў съвеце грамадзтва», іншыя ўжо пра ўсеагульную ўдзячнасць да Расеі, якую перамагла Гітлер.

Час Герлінга яшчэ не прыйшоў. Але ён ведаў ту ю праўду, якую адмаўлялі на Захадзе. І таму вырашыў не вяртацца ў камуністичную Польшчу. Працаўшы на радыёстанцыі «Вольная Эўропа» ў Мюнхене, разам з Ежы Гедройцем стварыў пaryskі часопіс «Культура». Зь сярэдзіны 50-х пасяліўся ў Нэапалі — ражненне было прадыктаванае, паміж іншым, яшчэ й тым, што быў жанаты з дачкою італьянскага філэзафа Бэнэдэта Крочэ.

Проза, створаная Герлінгам за пасыльваенныя дзесяцігодзіні надзвычай разнастайная, але, безумоўна, самае выдатнае ў ёй — гэта «Дзёйнік, пісаны ноччу», дзіўны летапіс пазнаньня съвету і самога сябе. Дзень за днём Герлінг разважаў пра чалавечую прыроду, пра тое, куды ідзе съвет, і, нату-

ральна, больш за ўсё — пра Польшчу. Калі на радзіму прыйшла сваіх старэйшынаў, Герлінг на толькі не аддаўся, як многія, замілаваліся захапленаму настрою. Ягоныя суворыя максымы былі скіраваныя супраць «перафарбаваных камуністіў» і змагароў за польскую сваю бодру, якіх ён авбінавачваў у змоўе з былымі ўладарамі Польшчы, у «Замазваныні» (Герлінг не выпадкова піша гэтае слова зь вялікай літары) таго реальнага зла, якое ўласбяліў камуністычны рэжым. Ён дамагаўся асудзіць гэты рэжым, падобна таму, як быў асуђаны фашызм у Italii. Герлінг на прагнуну крыві, не заклікаў садзіць камуністіў у турмы, але яснае і цвёрдае асуђэнне рэжыму, реальная дэкамунізацыя грамадзтва — гэта было для яго найважнейшай справай, заруکай сапраўды дэмакратычнага развязанія Польшчы.

Такая пазыцыя прывяла яго да разрыву з старым сябрам Ежы Гедройцем і, натуральна, з пaryskім «Культурай», якій ён аддаў дзесяцігодзіні свае працы як стаўлы аўтар. Гедройц адмовіўся друкаваць ту частку ягонага «Дзёйніка» (Герлінг называў яе «Дэкалён»),

САБАЧЫЯ ГІСТОРЫ

Віктар ШНІП

Адзін сабака захацеў сядзіць на вуліцу пагуляць. А яму: «Сядзі ў хаце! Там Гражданы з гражданятамі ходзяць!»

Аднаму сабаку ёсё абрыва. І ён напіўся. Ідуць па вуліцы, сустрэу Граждана і прывітаўся. А Граждан, прыйшоўши дахаты, сабраў сямейства і учыніў допыт: «Хто сказаў гаў?»

Аднаму сабаку хацелася выць. А Граждан ляжаў у труне мёртвых. Прайшлі піянэры — салют Граждану! Праляцелі самалёты — салют Граждану! Прагрукацелі танкі — салют Граждану! И скажаў Граждан: «Ну што, сабака, рыхтуй Маўзалей!»

Аднаму сабаку было сумна і ён плаўкаў. Граждан глядзеў на сабаку празь біонок і съмляўся: «А я ў тэатар не пайду...»

У аднаго сабакі было шмат кніжак. Прышоў да яго ў госьці Граждан і сказаў: «Развялося гэтых граматных, што чеснаму чалавеку жыць няма як!»

Адзін сабака адчуваў сябе непрызнаным геніем і ня мог спаць начамі. И Граждан начамі ня спаў — ганяў па кватэры камароў і крычаў: «Хто еў з маёй талеркі?»

Па аднаго сабаку прыехала чорная «Волга». А Граждан лёг у пад'ездзе на лесьвічай пляцоўцы і прыкінуўся мёртвым.

Адзін сабака захацеў паглядзець на Эўропу. Купіў білет на цягнік і паехаў. А Граждан цэлы дзень па шпалах бег усьлед і крычаў: «Сволачы!»

Да аднаго сабакі прыяжджаў Кабзон. Граждан спачатку пакрыўдзіўся, але праз пару дзён, пабывыши на сходзе пляўнічых і рыбалоў, сказаў: «А я ішучапака злавіў з залатымі зубамі!»

Аднаго сабаку пафарбавалі, і ён стаў прыгожы, як лялька. Граждан не любіў фарбованых. У яго сусед быў блакітны.

Адзін сабака залез на тэлевізійную вежу. Сядзіць на ёй і песьні ў эфір съпявавае. Зьбеглася народу. Думаюць-варожаць, што з сабакам рабіць. И тут Граждан вырашыў: «Давайце будзем яму лісты пасылаць!..»

У аднаго сабакі быў Дзень нараджэння, і ён пайшоў у рэстаран. Але сабаку ў рэстаран не пусцілі — якраз у гэты дзень абслугоўвалі толькі Гражданоў.

Да Шніпа прыйшоў адзін сабака і запытаўся: «Гэта ты пішаць «Сабачыя гісторы»? — «Я». — «Ну дык зьбрайся, Карасару, Граждан цябе ўжо чытае...»

Адзін сабаку пайшоў да суседа. А там ужо Граждан сядзіць на кухні і расказвае, як трэба есьці макарону.

Да аднаго сабакі ў грады ўнадзіліся куры. І што толькі сабака ні рабіў, каб іх адгадзіць ад градаў — нічога не дапамагае. Давялося выклікаць Граждана. И прыйшоў Граждан, і падушыў усе куры.

АЛ ГРАЖДАНОЎ

Адзін сабака пайшоў здаваць іспыты ў вучэльню, а Граждан з прыёмнай камісіі яму кажа: «Трус не іграет в хакей».

В. Васіленак, Менск

Усё жыцьцё змагаўся сабака за свабоду, а Граждан ўвесі час казаў: «Памятай, як толькі пераможаш, я цябе падтрымаю. Мы будзем разам».

«Не хадзі нікуды, не кусай нікога, сядзі ў хаце», — заўсёды казаў Граждан сабаку.

«Я цябе какаю», — казаў сабака дзяўчыне. «А я люблю толькі Гражданоў», — адказала яна.

«Што ты ўмееш рабіць?» — спытаўся Граждан у сабакі. Сабака: «Усё». Граждан: «Тады можа будзеш капаць на маёй дачы зямлю?»

Адночы сабака слухаў музыку. «Чаму ты слухаеш расейскіх выкананіц?» — спытаўся Граждан. «Грашу», — адказаў сабака.

Адночы два Гражданы збіраліся ў госьці да трэцяга Граждана і вырашылі ўзяць з сабой сабаку. «Не кажы там пра гэта, пра гэта і гэта», — папярэджваў сабаку адзін Граждан. «І ня пі», — дадаў другі.

Калі на працы адзін Граждан чытаў справаўдачы ці слухаў сабаку, дык вельмі дoudарагатаў.

Уесь час на працы адзін Граждан гуляў на кампьютары. А сабака сядзеў і думаў: «Калі ўжо ты пачнеш працаўца?»

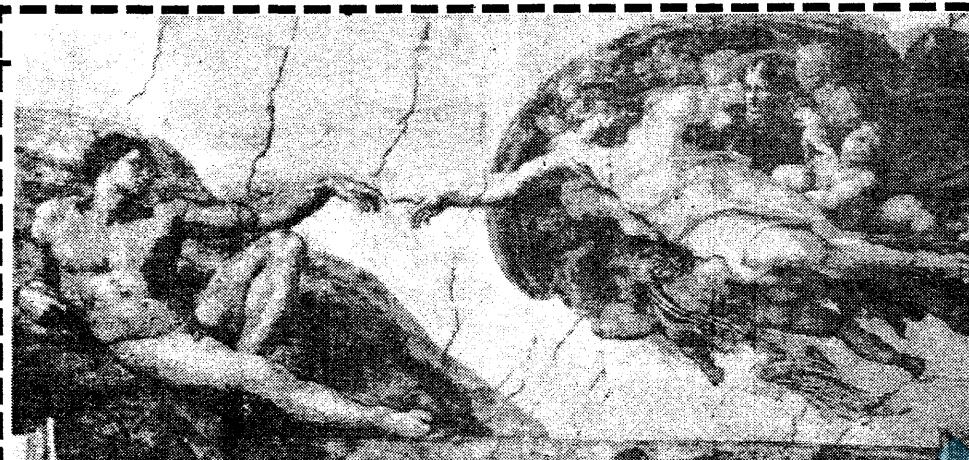
Сяргей Сечанка, Менск

Сабака паслушаўся тэлевізіі і вырашыў стаць Гражданом. Сыніць і сыніць, што ён сапраўдны Граждан. Прачнічаўся і ніяк ня можа зразумець, ці то ён Граждан, які сыніць сабаку, ці то ён сабака, які сыніць Граждана.

Сабака хацеў разбагацець. Пайшоў па параду да Граждана, а той кажа: «Крадзі!» Той жа ноччу ўлез сабака ў суседскую хату, але яго злавілі і ледзь не забілі.

Сабака наведаў пэўную інфармацыйную імпрэзу, пасыла якой за ім увязаўся нейкі Граждан. Здаровы, як бык, але злапаць сабаку ніяк ня зможа.

Геранім Цэліс, Менск

ПАДПІШЫ СЯБРА

Шаноўныя чытачы, мы ведаем, што спаміж вас ёсьць тыя, хто хацеў бы выпісаць «Нашу Ніву», але ня мае, за што. На вялікі жаль, пры сёньняшній эканамічнай сітуацыі наша газета (як, зрешты, і ўсе астатнія) выходзіць сабе ў страту, але й каштую пры гэтым для многіх задорага. Таксама ёсьць сярод вас і такія, у каго фінансавае становішча лепшае, і хто хацеў бы падтрымаць наша выданье ў гэтым нялёгкі час. Дык злучым жаданыні адных і магчы-

масці другіх!

Усе, хто хацеў бы выпісаць «НН», але ня мае на тое сродкаў, паведамце ў рэдакцыю вашыя адрасы.

Усе, хто хацеў бы дапамагчы сваім бяднейшым братам і «Нашай Ніве» падпісаў, паведамце пра сябе рэдакцыі.

Наш тэлефон 213-32-32.

Няхай чытачоў у «НН» будзе болей.

Пакажам сабе ды іншым, што развагі пра нараджэнне беларускай супольнасці — не пусты гук.

Рэдакцыя

Беларускамоўны аўдыё- і відэакасэты, а таксама назінкі кніжнага съвету:
Тэл.: (017) 241-60-35, альбо лістуйце на адрес: Кірыл Рэйтавіч, 220026, Менск, вул. Галадзеда, д. 31, кв. 9.

Ен папіобі нас і паслаг Сына Свялага
дзеяла зыміваньне над гракамі нашымі. 194:10
ВЕЛАРУСКАЯ ЭВАНГЕЛЬСКАЯ ЦАРКВА
Набажэнства штонядзеў у Менску і 17-й гадзіне:
вул. Любімава 21-56,
тэл.: 270-89-87, 279-71-31.
Штонядзею ў Асіповічах 10-й гадзіне:
вул. Леніна 40, тэл.: 20-840.

Шукаем выхавацеля з цудоўным веданнем беларускай мовы і **досьведам працы**. Т.: 260-25-73 (Альця), 220-29-53 (Наста)

ГАЗЕТА ПРЫМАЕ ТАКСАМА АБВЕСТКІ БОЛЬШЫМ ШРЫФТАМ ЗА НЕВЯЛІКУЮ ПЛАТУ

да 20 словаў (текставы модуль) — 93 руб.,
звыш 20 словаў (текставы модуль) — 120 руб.,
ла-масціку аформлення аўтава — 57 руб. за 1 кв. см
ла-масціку аформлення аўтава памерам больш за 24 кв. см з улікам
кошту арнамент-макету — 75 руб. за 1 кв. см
За аўтава пры сямінай падзеі — зыніка.

Абвесткі палітычнага харакtera і ад грамадзкіх арганізацый мусіць ап-
лючацца паводле рэгіянальных расцінку для камэрцыйных аўтаваў

Каб замовіць платную прыватную абвестку, трэба пералічыць грошы
праз пошту переводам на наступныя разыўкі рахунак: Рэдакцыя
газеты «Наша Ніва», р/р 3012213050010 Ленінскія адд. ААТ «Бел-
гизэансбанку» г. Менск, код 763.

На зворотнім баку бланку паштовага переводу ў сэктары «Для пісмо-
вых паведамленій» запісваецца дакладна і чытаць на тэкст аб-
весткі, тэлефон для сувязі АБАВЯЗКОВА ДАДЕЦЦА СКАЗ: «ЗА
РЕКЛАМНЫЙ ПАСПЛУГ!»

Рэдакцыя

Калі варагучыя нацыі съвярджаюць, што Бог менавіта на іх баку
— гэта не крывадушша? WOOD

Жыўе Бульвары! Фант

Кнігі, перыёдкі

Прададам: У. Карапкевіч. Збор твораў у 8-міт. (Менск, 1990). Эн-
цыклапедыя прыроды Беларусі ў 5-ці т. (Менск, 1986). Т. у
Гомелі: 3-16-39

Бібліотека ў Беларусі, якім бракуецца 3-тому Скарнаўская Біблі-
прашу звязацца. Станіслаў Бугар, 225653, в. Дзягілавічы,
Лунінецкі р-н, Берасцейская вобл.

Прададам слоўнік беларуска-расейскі Янкі Станкевіч. Станіслаў Бугар,

225653, в. Дзягілавічы, Лунінецкі р-н, Берасцейская вобл.

Прададам ЭД «Беларусь», выдавецтва «БелЭн» 1995 году. Станіслаў

Бугар, 225653, в. Дзягілавічы, Лунінецкі р-н, Берасцейская вобл.

Бібліотека «Верас» № 6: меркаваныне пра III Усебеларускі Зыезд.

Ад вас калрата. Віцебск, 210032, а/с 29-А. gazeta@veras.f2s.com

Музыка, відэа

Шырокі выбар записаў, значку, плякату, календарыку, тэксту з
акордамі беларускіх гуртоў. Шукаю распавядкодніка. 220085,
Менск, а/с 1/2. Т.: (017) 249-08-88, e-mail:
supranovich@dujaryush.org by

Дзе за які кошт можна набыць часопіс «Літвінія»? Паведамце адрас
рэдакцыі. Т. у Віцебску: 62-91-51, і гар

Рэстаўрацыя

Беларус, ты маеш шыльдную магчымасць далацьца да рэс-
тавары Беларускага Праваслаўнага Храму ў Сенкі Гарадок.

Жыве Беларусь! Т.: 270-62-39, айцец Леанід

Праца

Шукаю працы на летні перыяд, 18 гадоў. Т.: 505-46-59, Зыміер
Дасьведчаная швачка шукае падпрацоўку хаце (есть машина,
авэрэл). Т.: (216) 4-65-58

Дапамагу пачаць свой бізнес у хаце (не распавяджаны). Пры-
быць ад 200 у. а. Нескладана! Даступна! Ад Вас кап. са зв./
+ купон. А/с 122, 220089, Менск-89

«Наша Ніва» незалежная газета, заснаваная ў 1906, адноўлена ў 1991. Галоўны рэдактар Сяргей Дубавец. Намеснік галоўнага рэдактара Андрэй
Дынко. Рэдактар аддзела інфармаціі Сяргей Харэўскі. Сакратар-рэферэнт Аляксандра Макавік. Дызайн-макет Віктар Корзун. Выдавец: рэдак-
тор газеты «Наша Ніва». Заснавальнік Павел Жук.

Адрас для дапісу: 220050, Менск, а/с 537.
Tel/Fax: (017) 213-32-32. E-mail: niva@user.unibel.by [Http://members.xoom.com/Nasa_Niva](http://members.xoom.com/Nasa_Niva)

© НАША НІВА. Сплюск на «Нашу Ніву» абавязковая. Наклад 3295.6 палос фарматам А2. Нумар падпісаны ў друк
3.07.2000. Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, праспект Фран